

és kéze

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

1965 - Liget a Tolken-tó partján (Diakép Koltai Rezső tulajdonában)

Isten iránti hálával gondolunk vissza azokra az elődökre, akik negyven esztendővel ezelőtt a svédországi Tolken-tó partján gyülekezeti otthont teremtettek északra vetődött magyar testvéreink számára. Alázattal olvasva a zsoltáros szavait: "Ezer esztendő előtted annyi, mint a tegnapi nap, amely elmúlt, mint egy őrültásnyi idő éjjel", bizakodó szívvel kérjük Istent: "Legyenek láthatóvá tetteid szolgáládon, és méltóságod fiaikon! Legyen velünk Istenünknek, az Úrnak jóindulata! Kezeink munkáját tedd maradandóvá, kezeink munkáját tedd maradandóvá!"

SZOLGÁLTATTEVŐK

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
151 64 SÖDERTÁLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08-550 160 66 Mobil: 070-602 29 68

MAGYARI-KÖPE GÁBOR *másodlelkész*
170 70 SOLNA (STH) Kungshamra 25 B
Tel: 08-655 49 93 Mobil: 070-413 25 39

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031-795 25 02 Fax: 031-795 25 04
Mobil: 070-562 31 08

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlgatan 4 H
Tel/Fax: 0456-140 37 Mobil: 070-892 94 95

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08-731 83 60 Fax: 08-731 08 28
Mobil: 0708-30 81 90

VÁJLOK ILDIKÓ *Szeretetszolg.orsz.megbízott*
431 66 MÖLNDAL Eduard Boyes gata 15
Tel: 031-27 02 63

TOVÁBBI GYŰLEKEZETI VEZETŐK

KAJTÁR LÁSZLÓ *Borási felügyelő*
502 36 BORÁS Nollhagagatan 2
Tel/Fax: 033-13 35 68

FEKETE JENŐ *Esikilstunai mb. felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016-12 00 39 Mobil: 070-920 33 72

LÁSZLÓ BÉLA *Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersölsagatan 21
Tel: 031-54 27 19 Mobil: 070-744 19 68

VERESS CSABA *Halmstadji felügyelő*
302 50 HALMSTAD Roskildegatan 13
Tel/Fax: 035-21 00 92

BLÉNESSY ZOLTÁN *Helsingborgi felügyelő*
267 33 BJUV Våren 14 A
Tel/Fax: 042-820 64

GAAL ANDRÁS *Jönköpingsi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393-161 69

ÁLLÓ RÓZSIKA *Katrineholmi felügyelő*
643 30 VINGÅKER Parkvägen 23
Tel: 0151-103 01

PAPP ANNA *Ljungbyi felügyelő*
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 19
Tel: 0372-819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmöi felügy.*
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040-26 76 38

SEBESTYÉN GÁBOR *Stockholmi felügyelő*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08-18 41 72

PITTNER JÁNOS *Uppsalai felügyelő*
754 24 UPPSALA Kantorsgatan 18-411
Tel: 018-24 16 89 Mobil: 070-422 76 52

REHÓ ISTVÁN *Västeråsai felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbårgagatan 7
Tel: 021-12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470-76 34 42 Mobil: 070-759 19 21

Külföldről előbb a 0046-ot kell társítani, s a körzetszám előtt 0-t el kell hagyni

Az Egyháztanács elnöksége köszönti a konfirmandusokat. Balról jobbra: Sebestyén Gábor főgondnok, Jordáky Béla főfelügyelő, Tóth Ildikó főjegyző, Magyarai-Köpe Gábor másodlelkész, Molnár-Veress Pál lelkész, valamint Mátyás István, Szabó Tímea Edina és Mészáros Péter konfirmandusok

“Midőn konfirmálásotok bizonyosságául ezt az emléklapot áldás-kívánatokkal kiadjuk, kérjük a mindenható Istent, hogy őrizzen meg titeket a Maga dicsőségére, keresztény anyaszentegyházunk, egész nemzetünk javára és áldozatkész szolgálatára.”

(Idézet a Konfirmációi emléklapról)

Az Ige és anyanyelv versmondó és bibliaolvasó verseny országos döntőjének résztvevői Balról (a nyertesek nevei vastagított betűvel): Bozóky Benedek, **Bozóky Felícia**, **Zöld Dominique**, Andrásy Regina, Lindberg Karola, Fülöp Attila, Fekete Erika, **Andrásy Hunor**, Réczy Emese, **Lipcsey-Andersson Raffael**, **Tóth Márton András** és Lindberg Paula (Nagy Gábor felvétele)

Molnár-Veress Pál lelkész, Mészáros Péter, Szabó Tímea Edina és Mátyás István konfirmandusok, Magyari-Köpe Gábor másodlelkész (Jordáky Béla felvétele)

KONFIRMÁLTAK 2002-ben

Ragyogó napsütéssel köszöntött ránk idén pünkösdi szent ünnepe. Két nappal korábban már nagy nyüzsgés keringte körül tángagárdei otthonunkat, ahol közel nyolcvan gyülekeztünk össze a jubileumi napokkal és gyülekezeti találkozóval egybekötött egyháztanácsai értekezletre, az Ige és anyanyelv versmondó és bibliaolvasó verseny országos döntőjére, konfirmandusaink meghallgatására, s a mindezt mintegy betetőző pünkösdi, konfirmációs ünnepi istentiszteletre.

A Trogared-templomban összesereglett gyülekezet előtt idén három svédországi magyar ifjú vallotta meg keresztény hitét, s tette le a konfirmációs fogadalmat. Közülük ketten már Svédországban születtek: Mészáros Péter Malmöben, Mátyás István Växjöben; Szabó Tímea Edina pedig Nagyváradon. Pétert a rákospalotai református egyházközség lelképásztora, Tímea Edinát a nagyváradai ferencrendi barátok templomának plébánosa, Istvánt pedig Borásban, a svédországi magyar protestáns gyülekezetek akkori lelkésze keresztelte.

”Ahogyan a szőlővessző nem teremhet gyümölcsöt magától, ha nem marad a szőlőtőn, úgy ti sem, ha nem maradtok énbennem” - szövege az ige a konfirmandusokhoz, és az egybegyűltekhez is, akik a mai Magyarországról, Erdélyből, a Partiumból, Kárpátaljáról, a Vajdaságból, ez

utóbbiak egy részének szülei pedig még Bukovinából származtak el, és kerültek messzire az anyanyelv, a kultúra, a nemzet megtartó közösségétől: ki Svédországba, ki Finnországba, ki Észtországba, ki máshova.

Egyszerre figyelmeztet és vigasztal az ige, melyben Jézus ezt mondja: az én Atyám, a szőlősgazda ”azt a szőlővesszőt, amely nem terem gyümölcsöt énbennem, lemet-szi, és amely gyümölcsöt terem, azt megtisztítja, hogy még több gyümölcsöt teremjen.” Amint az északi országokba szétszóródott magyarok példája tanúsítja, a gyökerektől végleg elszakadók száma nőttön nő. A más által és mással beoltott vessző már másnak, és más gyümölcsöt terem.

De nemcsak az anyanyelv, a kultúra, a nemzet jelent megtartó közösséget, hanem az egyazon hitből élők közössége is, akik hallgatnak a mennyei Atyától jött Úr szavára, aki ezt mondja: ”Ti már tiszták vagytok az ige által, amelyet szóltam nektek. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki énbennem marad és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt.” És hozzátesszi: ”Nélkülem semmit sem tudtok cselekedni”.

Pünkösdkor, a Szentlélek kitöltetésének ünnepén mi sem kérhetünk Urunktól többet és mást, mint azt, hogy Szentlelke által maradjon velünk és bennünk, hogy sok és jó gyümölcsöt teremjünk általa. (MVP)

Jubileumi találkozó, egyháztanácsi konferencia

A Tángagárdén álló Magyar Gyülekezeti Otthon idén ünnepli fennállásának 40. évfordulóját, melynek jegyében idén pünkösdkor jubileumi gyülekezeti napokat hírdettünk meg. Egy héttel korábban meghívásunkra Svédországba érkezett gyülekezeteink első lelkésze, a ma Németországban élő Glatz József és felesége, akik Malmöben gyülekezeti találkozón, Göteborgban pedig istentisztelet keretében láthatták viszont egyházi közösségünk néhány alapító tagját, s egy Tángagárdén tartott szűkebb körű fogadás keretében a környékbeli gyülekezetek újabb tagjainak egy kisebb csoportjával is találkozhattak. (Glatz József sajnos nem tudott tovább maradni.)

A pünkösdői találkozón résztvevők kedves csoportját alkották azok a Vajdaságból, de szüleik révén Bukovinából elszármazott asszonyok, akik két fiatalabb erdélyi egyháztagnkkal Halmstadból érkeztek egy bérelt kisautóbuszon, s először élvezhették Tángagárde vendégszeretetét, de ugyanúgy nagy szeretettel köszöntöttük a Finnországból és Észtországból érkezett vendégeinket is, akik az Egyháztanács kibővített értekezle-

tére jöttek. Öröm volt együtt lenni az Ige és anyanyelv versmondó és bibliaolvasó verseny országos döntőjére érkezettekkel, hasonlóképpen az idén konfirmáló ifjainkkal, szüleikkel és rokonaikkal is. És jó volt találkozni újból svédországi gyülekezeteink képviselőivel, akik az Egyháztanács értekezletén vettek részt Stockholm, Västerås, Eskilstuna, Jönköping, Göteborg, Halmstad, Ljungby, Växjö, Helsingborg, Malmö és Sölvesborg gyülekezeteinek képviselőiben.

Az Egyháztanács értekezletének résztvevői meghallgatták a lelkész és a másodlelkész értékelését a szolgálat egészéről, ezen belül is az istentiszteleti látogatottságról, az ifjúsági munkáról, a stockholmi idősök klubjával nemrégiben kialakított kapcsolatról, a gyülekezeti lap szerkesztéséről stb. Meghallgatták az Egyháztanács elnökének, a Gyülekezeti Otthon Intézőbizottságának, az országos szeretetszolgálatnak és a központi pénztárosnak helyzetjelentéseit. Beszámolókat hangzottak el a Nyugat-Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferenciáról, a Magyar Evangélikusok Tanácskozó Testületének budapesti üléséről,

Balról jobbra: Tóth Ildikó főjegyző, sölvesborgi felügyelő, Jordáky Béla főfelügyelő, az Egyháztanács elnöke, Dózsa Katalin, a lelkész felesége, Molnár-Véress Pál lelkész, Vájlók Ildikó a Szeretetszolgálat országos megbízottja, ifj. Vaszi Árpád helsingborgi presbíter, Magyarai-Köpe Gábor másodlelkész, Rehó István västeråsi felügyelő. (Nagy Gábor felvétele)

Az ajtóban Nilsson Gyöngyvér országos pénzügyellenőr, illetve, balról Fekete Jenő eskilstunai felügyelő, id. Vaszi Árpád helsingborgi gondnok, Sebestény Gábor főgondnok, stockholmi felügyelő.

Bán István
észtsországi presbíter

Lindberg Katalin
västeråsi presbíter

Pitlik Pálházi Katalin
malmöi felügyelő

László Béla göteborgi felügyelő és
Pap Iván központi pénztáros

A Jubileumi találkozó résztvevőinek egy csoportja

valamint a Protestáns Magyar Szabadegyetem erdőbényei Akadémiai Napjairól. A résztvevők nagy érdeklődéssel hallgatták meg Nagy Gábor finnországi presbiter beszámolóját a Helsinkiben, legutóbb pedig Tamperében is beindult gyülekezeti életről, a kis létszámú szórványgyülekezet elképzeléseiről, a Finn Egyházzal kiépített gyümölcsöző kapcsolatáról, valamint Bán István presbiter beszámolóját az észtországi magyar közösség múltjáról, a magyarnyelvű gyülekezeti élet kezdeteiről, a Tallinnban és néha Tartuban is tartott istentiszteletekről és más rendezvényekről. A gyülekezetépítés kapcsán szóba került a tagság újbóli nyilvántartásba vételének és az egyházfenntartási járulékok, ill. támogatások befizetési módjának kérdése. A résztvevők számbavették, mely gyülekezetekben esedékes ősszel tisztújítást tartani, s azt, hogy ez milyen előkészületeket igényel.

A jubileumi találkozón résztvevők meghatottsággal hallgatták és nézték meg azt a két diavetítéses előadást, melyet Pitlik Pálházy Katalin édesapja korabeli diaképeinek, Molnár-Veress Pál pedig a Koltai Rezső nyugalmazott lelkész diaképeinek felhasználásával tartott.

Táנגagárdén is, de több gyülekezetünkben is élénk érdeklődést váltottak ki, olykor nosztalgiaát ébresztettek azok a fényképek, amelyek Glatz József és Koltai Rezső lelkészek fényképalbumaiból származnak, s amelyek számítógépes feljavítás után újranyomtatva elevenítik fel egyházi közösségünk elmúlt 40 esztendejét.

Egyháztanácsunk feltett szándéka, hogy azt az örökséget, melyet elődeitől kapott, méltó módon megőrzi, és újabb értékekkel gazdagítva továbbadja az utódoknak.

Nagy Gábor a finnországi magyar gyülekezetről tartott beszámolót

Balról: Gaal András (Jönköping), Vájlok Ildikó (Göteborg), Fekete Jenő (Eskilstuna), Sebestyén Gábor (Stockholm), Etédi Lajos (Ljungby), Nilsson Gyöngyvér (Göteborg), Molnár-Veress Pál (Stockholm), ifj. Vaszi Árpád (Helsingborg), Papp Anna (Ljungby), Ritó Attila (Växjö), Rehá István (Västerås), Spáda János (Växjö), Nagy Gábor (Finnország), Bán István (Észtország), Magyar-Köpe Gábor (Stockholm), Pap Iván (Stockholm), - elől Jordáky Béla (Göteborg).

Glatz József

Mintha hazamentem volna

Tångagärdén – a skandináviai magyar protestánsok otthonában – 40 évvel ezelőtt, 1962 júniusában indult az élet. Mivel akkoriban én voltam a gyülekezet lelkésze, 2002 májusában meghívott a presbitérium egy jubileumi találkozóra. Feleségemnek is sikerült magát szabaddá tennie – én már nyugdíjas vagyok, ő még tanít –, elindultunk hát kettesben: a Köln mellőli Hürthből, ahol jelenleg élünk, Tångagärde felé.

Úgy indultam, mintha hazamentem volna. Malmöben gyülekezeti délutánon vettünk részt, ahol főképp ”régiekkel” találkoztunk, akik már az ötvenes években oszlopos tagjai voltak a gyülekezetnek. Micsoda öröm volt egy-egy ilyen viszontlátás! Hálával telt meg a szívünk, hogy annyi év után Isten még ezt is megadta nekünk. Feleségem – aki csak egy tucat éve párom – azon csodálkozott, hogy őt is úgy fogadták ezek a régiek, mintha kezdettől fogva hozzájuk tartozott volna. Egyből otthon érezte magát.

Tångagärdén s Göteborgban találkoztunk aztán sok kedves ”újjal”, olyanokkal, akik még egyikönket se ismertek, s ez volt második nagy meglepetésünk: ők is úgy fogadtak – mindkettőnket –, mint családtagokat, mintha már mindig hozzájuk tartoztunk volna. Milyen meghitt volt az együttlét Göteborgban, s micsoda ünnep lett az a tångagärdei fogadtatás! Nem fogjuk elfelejteni. Köszönjük, köszönjük.

Részletekbe nem megyek, hiszen más a feladatom: a múlttól kell mesélnem.

A svéd egyház hívására, 1957 őszén érkeztem Svédországba, hogy az ötvenhatos forradalom után odakerült magyar protestánsokat pásztoroljam. Nem én voltam az első a sorban, aki itt Északon magyar protestáns istentiszteleteket tartott. Elöttem jártak: Vajta Vilmos, Pósfay György, Leskó Béla, Terray László, Ferenczi Zoltán s talán még mások is.

1956 után – tehát az én időmben – az volt az új, hogy gyülekezetek szerveződtek, s a szolgálatok, istentiszteletek rendszeresedtek. Bizonyos dolgok még ma is úgy vannak, ahogy annak idején beindultak: pl. Malmöben a hónap első hétvégén, Göteborgban a másodikon, Stockholmban az utolsón van a gyülekezet istentisztelete.

Glatz József a múltat emlékezik a 2002 május 12-i göteborgi gyülekezeti találkozón. (Jordáky Béla felvétele)

Az indulás nem volt egyszerű. Tudtam, hogy van itt az országban – jól szétszórva – legalább 1500 hívem, csak azt nem tudtam: hol? Kaptam ugyan egy – azt hiszem Vajta Vilmostól ránkmaradt – régi listát 40-50 címmel, de a címzettek java időközben elköltözött vagy már más névre hallgatott. Elöttem érkezett Svédországba Szigethy Sándor teológus, aki tanulmányai mellett hitoktatott a göteborgi magyar iskolában (ilyen is volt!) és szorgalmasan prédikált a ”táborokban”, de a táborok lakói – hála Istennek – hamar szétszóródtak: lakást s munkát kaptak.

Elindultam hát egy kis szótárral és néhány oldalas svéd nyelvtannal a kezemben, hogy híveimet felkutassam. Itt-ott segítettek a svéd lelkészi hivatalok; istentiszteletein

Szigethy Sándor, Glatz József, Wagner Nándor

ket újságban is hirdettük, de a legjobb út mindig a személyes kapcsolat volt: mindenki tudott valakiről, akit vagy ő meghívott, vagy akit mi meghívhatunk alkalmainkra.

Minden nehézség ellenére szépek voltak ezek az idők: az

emberek szívesen jöttek össze; örültünk, ha láttuk egymást, volt mit megbeszélünk, s beszélhettünk egymással magyarul. A lelkünk mélye is megnyílt: nyitottak voltunk Isten felé. Milyen jó lenne – gondoltam –, ha egyszer egy évben hosszabb időre is együtt lehetnénk! Így születtek nyári gyülekezeti konferenciáink.

Volt ennek a konferenciázásnak már hazai tradíciója. Különösen a háború utáni nehéz években – a nyári hónapokban – a Balaton partján, a Bükkben vagy a Dunakanyarban néha százával gyűltek össze a hívek az ország különböző részeiből, hogy a testvéri közösségben egymást erősítsék, s lélekben megújuljanak, gazdagodjanak.

Volt nekem ezen túl egy személyes mintaképem is. Szüleim vallásanárók voltak; a harmincas évek végén teltet vettek a Mátrában, s arra barátok segítségével házat építettek, ahol nyaranta egy-egy hónapra 20-22 fiatal nyaralhatott. Céljuk az volt, hogy a gyerekek jól érezzék magukat: játsszanak, kirándulgassanak (édesapám volt a nagy túra-vezető), tábortűznél mókázzanak, énekeljenek stb. Ennek a vidám életnek volt egy természetes kerete: a reggeli és esti áhítat, meg a vasárnapi istentisztelet. Bagolyirtás – mert így hívták a vidéket, ahol házunk állott – sokaknak fogalom lett.

1959 - Jönköping. A második nyári konferencia résztvevői

Ebből a kettős hagyományból – a családiról s közegyháziból – és szétszóródottságunk szükséghelyzetéből nőttek ki gyülekezeti konferenciáink. Az elsőt 1958 nyarán Rättvikben tartottuk, a Siljan-tó partján, az ottani stiftsgårdenen. Kicsiket-nagyokat, s futó vendégeket összeszámolva húsznál többen voltunk.

A következő két jönköpingi konferencián – 1959-ben, illetve 1960-ban – már mintegy hetvenen gyűltünk össze. Előadónk főképp a svéd kapcsolatokkal rendelkező, korábban itt szolgált magyar lelkészek voltak, akik közben már Svájcban, Norvégiában (Terray László), vagy éppen Dél-Amerikában éltek (Leskó Béla, Pósfay György), de ha erre jártak, minket is útjukba ejtettek. Állandó előadónknak a szomszédos Finnországban, Turkuban élő Molnár Rudolf lelkészt kértük fel. Jó dolgunk volt.

1958 - Rättvik - nyári konferencia. Szabadtéri bibliaóra

Az első jönköpingi konferencián fontos döntés született. Terray László javaslatára elhatároztuk, hogy megpróbálunk egy külön ifjúsági konferenciát rendezni. 1956-ban sok fiatal hagyta el az országot, ezeket akartuk mozgósítani. A tervezettségbe később bekapcsolódott még néhány osloji magyar egyetemista, s így született 1960 nagyhetére a "Trysili (Norvégia) sítábor", melyen 9 országból 72-en vettek részt, és a sítáborból a még ma is élő s viruló "Húsvéti magyar evangéliumi ifjúsági konferencia".

Emlékezetem szerint a második jönköpingi konferencián határoztuk el, hogy keresünk valahol az országban egy saját gyülekezeti otthont. Elárulom, hogy eb-

1962 - Tångagarde Magyar Gyülekezeti Otthon. Német diákok csoportja segédkezett a beköltözés előtti rendbetételben. Balról a negyedik Kovács Irma, aki a főzést vállalta, jobbról a második Szilágyi Feri bácsi, aki megtudta, hogy a kúria eladó.

ben a döntésben rossz idegeim is nagy szerepet játszottak. Egy-egy konferencia előtt ugyanis az utolsó hétig nem tudtam, hogy húszan leszünk-e, vagy ötvenen, s lettünk végül hetvenen. Ez nem lett volna baj, de jó svéd gazdáink a számokat s az érkezések időpontját mindig előre akarták tudni. De gondoltunk arra is: ha van saját otthonunk, akkor azt berendezzük kedvünk szerint szépen, magyarosan, s ott spontán – mikor nekünk tetszik – többször is összejöhetünk.

A keresést már Jönköping környékén megkezdtük, de megfelelő objektumot nem találtunk. A konferencián megjelent presbiterek magukkal vitték a feladatot: – Házat keressünk, mely céljainknak megfelel! Legyen elég nagy, de ne legyen túl drága, s mindenkire közel legyen.

Végül Boråsból jött a hír, hogy találtak valamit. Szilágyi Feri bácsi lett arra figyelmes, hogy a Tolken tó partján van egy eladó kúria: Tångagarde. Fekvését kedvezőnek találtuk: a három nagyváros közt közel "félúton". Maga a ház és a táj hamar megnyerte tetszésünket.

Ház már lett volna hát, de még hiányzott a pénz. Megindult a gyűjtés. Jöttek perselypénzek, adományok és – ez volt a legfontosabb – téglajegyeket árultunk Wagner Nándor "Menekülés Egyiptomba" című linóleummetszetével. Lassan-lassan összegyűlt a vételár negyede (a felét akartuk előteremteni); ami hiányzott, azt adták a svéd egyházi szervek – Lutherhjälpen és Svenska Kyrkohjälpen –, meg a norvég Kirkens Nödhjelp. Ha jól emlékszem, 1962 júniusában ünnepeltük a házszentelőt.

Használt öreg bútorait az eladó a házban hagyta, de a 8-10 ágy, két mosdó, egy kád és egy vécé kevés lett volna gyülekezeti találkozók rendezésére. Új berendezésre pedig pénzünk nem maradt. Úgy jártunk mint a rátóti legények, akik pénzért nyúltak a zsebükbe... Valahonnan végül mégis kaptunk néhány öreg vaságyat, pokrócot, s vásznat lepedőnek (asszonyaink szabták-szegték őket), kaptunk néhány új mosdó- s vécékagylót (azokat is magunk installáltuk). Nagy gond volt a víz! Mikor a kútban a pumpa végképp elromlott, akadtak, akik az újat beszerelték. Lett saját villanszerelőnk, s lett világosság...

Nem tudtunk mindent saját munkával megoldani, pl. a pumpát a kútba venni kellett, hasonlóan egy villanytűzhezlyet is a konyhába. Rossz kémény mellett nehezen boldogultunk a fafűtéssel.

1962 - Házszentelő, egyben az első nyári magyar iskola megnyitója

1961 - A norvég Kirkens Nödhjelp elnökének látogatása
(Fénykép Glatz József albumából)

Honnan vegyük a pénzt? Divatba jöttek a kézimunka-vásárok. Asszonyaink hónapokon át hímezgettek (még én is csináltam egy párnahuzatot keresztöltéses hímzéssel). Stockholm, Göteborg és Malmö versengtek, hogy ki, melyik gyülekezet tud magasabb bevételt elérni. De nemcsak dolgoztunk a házért, hanem éltünk, működtünk is benne. Kezdetől fogva nagy súlyt fektettünk a gyerekek közt végzett munkára, beindítottuk a "nyári magyar iskolát" (ennek helyébe jött később a cserkészet). Konferenciáinkra a "svédek" mellett jöttek "dánok", "norvégok", sőt néha még hazai vendégek is, de hetvenen már nem voltunk (an-

nyinak még helyet se tudtunk volna szorítani); örültünk, ha összejöttünk harmincan, hétvégeken néha többen is.

A ház kapacitása akkor nőtt meg, mikor a szomszédos kis házat is megvehettük, de annak kiépítése már utódom, *Koltai Rezső* idejében történt. A kezdet nem volt könnyű, de számomra nagyobb csoda, hogy ez a ház még ma is megvan, s van benne élő, eleven élet.

1962 - Szigethy Sándor, Glatz József és
Koltai Rezső Tångagårdén
(Fénykép Koltai Rezső albumából)

Legyen Isten áldása ezen a házon s mindazokon, akik ott ki- és bejárnak. Feleségemmel együtt szívből köszönjük, hogy közöttetek – Malmöben, Göteborgban s Tångagårdén – otthon lehettünk.

(A Tångagårdén álló Gyülekezeti Otthon 40 évére való visszaemlékezést a Koltai Rezső lelkesz szolgálata alatti huszonöt éves időszak bemutatásával folytatjuk.)

Reformkori séta

E címet viselte idén, a már lassan hagyományossá váló „Cimbora” gyermektábor, amit a helsingborgi Hungária Klub rendezett meg a Svédországi Magyar Protestáns Egyház segítségével, a Helsingborg melletti Sonarp községben, nagyon szép környezetben, egy csodálatos tó partján. A helsingborgi és a Helsingborg környéki magyar gyermekek találkozájára négy évvel ezelőtt került sor, és attól kezdve, évről-évre egyre nagyobb sikernek örvendő, lelkes szülők és segíteni vágyók támogatásával szerveződik a Cimbora. A gyermektábor elsődrendű célja az anyanyelv ápolása, ezenkívül barátságok születésének, kapcsolatok létrehozásának támogatása a gyermekek körében, annak érdekében, hogy egymást megismerjék, és a későbbiekben is keressék egymás társaságát. A táborok központi témáját a magyar történelem valamely nagy eseménye, kora vagy híres személyiségének bemutatása alkotja. Így került sorra az évek folyamán - hogy csak a fő témákat említsük - István király, Magyar hírességeink, Mi magyarok a nagyvilágban, stb., valamint mindezek mellett rendszeressé vált a gyermekek vallásos nevelése is.

A Cimbora idei táborozására május 8-12 között került sor 37 gyermek és 17 felnőtt részvételével. A hat és tizenöt év közötti gyermekek három korcsoportra voltak felosztva. Mindenik csoportnak saját oktatója, valamint saját „csoport apukája” volt. A gyermekek számára színes és sokoldalú programok sorozata tette felejthetetlen élménnyé e pár napot. Délelőttönként szakképzett anyanyelvi tanárok felügyelete mellett ismerkedtek meg a reformkor eseményeivel. Az oktatók, a gyermekek korához és tudásához igazodva, nagy lelkesedéssel tanították a reformkor különböző eseményeit, ismertették meg a e kor kimagasló alakjait, magyarították e korra jellemző politikai és gazdasági helyzetet, próbálták megértetni e korszak fontosságát. Ezenkívül, a kicsi és középső csoportnak vallásórák, valamint, a nagycsoportos gyermekek számára rövid egyháztörténeti előadások tették még érdekesebbé az oktatást. Délutánonként, az alkotóműhely keretében pártakészítés és gyöngyfűzés, zeneoktatás és festészet tette teljessé a programot. A szabadtéri foglalkozások alkalmával számháború és akadályverseny, esténként a tábor tűz, meg a közös éneklések váltak maradandó élményévé gyermekeknek, felnőtteknek egyaránt. Nagy sikere volt a közös horgászásnak, csónakázásnak, na meg a szombat esti „buli”-nak.

Jó hangulat, vidámság, életöröm jellemezte a tábort. Testben-lélekben megerősödve, élményekkel eltelve távoztak a gyermekek a vasárnap délutáni záróünnepség után, már mostantól készülve a jövő évi táborra.

Magyari-Köpe Gábor

NYELVÉBEN ÉL A NEMZET?

Beszámoló az Európai Magyar Protestáns Szabadegyetem Akadémiai Napjairól

Az Egyháztanács megbízásából idén is részt vehettem az Európai Magyar Protestáns Szabadegyetem Akadémiai Napjain, melyet ezúttal 2002. május 6-12 között, Erdőbénye fűrdőn rendeztek, félúton Tokaj és Sárospatak között, a Zempléni hegység egyik festői völgyében.

Az egyhetes rendezvény minden eseményére, előadására és előadójára, a felszólalókra és hozzászólásaikra, a kulturális programokra és szereplőikre stb. mind nem térhetek ki, ezért élményeim között amolyan önkényes válogatást tartva, az Akadémiai Napok egy-egy számomra érdekes színfoltját emelem ki. Főként olyan gondolatokból kötök csokrot, melyek megítélésem szerint Svédországban élő honfitársaim érdeklődésére is számíthatnak.

Bogárdi Szabó István teológiai tanár *Bábel, pünkösöd, reformáció* című előadásában kiemelte, hogy a nyelv hatalom, mellyel élni és visszaélni is lehet. Bábel az emberi nagyravágyás, telhetetlenség következményének jelképe; ezzel szemben pünkösöd az istenti kegyelem és ígélet beteljesülése. A reformáció áldása - mint mondta - az, hogy ma már mindenkihez anyanyelvén szólhat az Ige.

Kiss Gábor nyelvész a magyar nyelv régi és új szavairól tartott előadásában szólt a nyelvek változásáról és fejlődéséről, mint az emberi lét és fejlődés természetes velejáróiról. Véleménye szerint, amint a technikai újdonságoktól sem félünk, ugyanúgy nem kell félnünk az ezzel járó idegen szavak áradatától sem, és nem kell annyira görcsösen féltünk anyanyelvünket. Horatiust idézve: "Ahogyan a levelek változnak évről évre a fákon, úgy engedik át helyüket az előregedett szavak az újaknak" - mondta. Hasonlóan vélekedett Nádasdy Ádám nyelvész is, aki szerint a magyar egy élő, fejlődő nyelv, mely a jövevénytörményeket többnyire elfogadja, s magához idomítja.

Kolczonay Katalin irodalomtörténész vezetésével érdekes kerekasztal-beszélgetés folyt a többnyelvűségről, melyben egy magyarul, oroszul és ukránul beszélő beregszászi tanárnő, egy magyarul is megtanult berlini német mérnök és egy ma permanens háromnyelvűségben élő detroiti orvos vett részt. Ez utóbbi, Kovalszki Péter - mint mondta - tulajdonképpen erdélyi szász származású, de magyar iskolába és magyar nyelvű egyetemre járt, s időközben románul is tökéletesen megtanult. Amikor 1986-ban családjával kitelepedett az Amerikai Egyesült Államokba, az angol nyelvet is elsajátította. Jelenleg állandó háromnyelvűségben él: a magyar és az angol mellett a román is használja, részben orvoskollégái, részben páciensei révén. Szakmai vonatkozásban is foglalkozik a nyelv szerepével: mint geriatrikus tapasztalja, hogy az öregkori elbutulás első tünete a tanult nyelv elfelejtése, és ezzel együtt az anyanyelv visszatérése, újból meghatározóvá válása.

Kolczonay Katalin szerint a világon élő embereknek legalább a fele két- vagy többnyelvűségben él. Mint mondta, megállapítást nyert az a tény, hogy minél gazdagabb valakinek az anyanyelvi szókinccse, és minél helyesebben használja azt, annál könnyebb lesz számára megtanulnia egy, vagy akár több idegen nyelvet is. Orvosilag megállapított tény az is, hogy a két vagy több nyelvet beszélő emberek agyműködése sokkal aktívabb, mint azoké, akik csak egynyelvűek. Semmilyen vizsgálat nem erősítette meg azt a korábbi feltevést, hogy két nyelv párhuzamos tanulása miatt identitászavar lépne fel valakiben. Az identitástudat ugyanis nem csak a nyelvtudás függvénye, hanem annak számtalan más - történelmi, társadalmi, kulturális, lélektani stb. - összetevője van. Mivel az Európai Unióhoz való csatlakozásunk elkerülhetetlenül magával hozza a többnyelvűséget, paradox módon most nem az idegen nyelvek elsajátítására, hanem az anyanyelv tökéletesítésére kell a legnagyobb figyelmet fordítanunk. Sütő András figyel-

Erdőbénye kastélya, az Akadémiai Napok színhelye

Kerekasztal-beszélgetés a többnyelvűségről

meztetett az úgynevezett nyelvkárosultak egyre népesedő táborára: ezeknek nyelvtudása beszűkült, anyanyelvi- és a tanult nyelvi szókincsük egyaránt szegényessé, beszédük pongyola-stílusúvá vált, s az ilyenek igen hajlamosak keverni a nyelveket.

Róth Endre, a kolozsvári Babes-Bólyai egyetem szociológia tanszékének professzora *A nyelv, mely elválaszt és összeköt* címmel tartott előadást, melyből kivonatosan egy külön cikkben idézünk (lásd a 13. oldalon).

A XXI. század irodalmi nyelve című pódiumbeszélgetés során Kukorelli Endre költő úgy vélekedett, hogy irodalmi nyelv tulajdonképpen nincs, de voltak és vannak írók, akik kialakították saját nyelvezetüket. Az, amit irodalmi nyelvnek nevezünk, soha nem volt még ilyen heterogén, mint éppen ma. Egyed Emese költő szerint a nyelv élményközösség, s ezen belül az irodalmi nyelv a találkozás nyelve Isten és ember között, ember és ember között. Szilágyi István író a nyelv válságáról szóló borulátóknak üzent: Amint a végvári vitéz, lehet, hogy elboldogult 150 szóval, de mögötte ott volt Balassi csodálatos költeményeivel, ugyanúgy igaz lehet, hogy a mai utcagyerekek sem bővebb a szókincse 150 szónál, de mögötte ott áll például egy Eszterházy a maga sokrétű, fordulatos nyelvezetével.

Pomogáts Béla irodalomtörténész felelevenítve egy XVIII. századi német filozófus megállapítását, miszerint a magyar nyelv száz év után ki fog halni, elmondta, hogy annakidején ez a jóslat kondította meg a vészharangot, és talán erre való válaszként született Vörösmarty Szózata, Széchenyi egész munkássága, ami a nyelv megmaradására irányult. Mint megjegyezte, ez a harc és munkálkodás ma is aktuális, mivel a két világháború teljesen új helyzetet teremtett a magyarság számára. A magyar nyelv megtartása, ápolása és tanítása, a tanítás módszereinek kidolgozása elsősorban a magyar állam feladata. Olyan stratégiát kell kidolgozni, mely figyelembe veszi a különböző helyzetben élő magyarok sajátos igényeit. Nyilván más tanítási módszert kell alkalmazni Magyarországon, mint az elcsatolt részek egy tömbben élő magyarsága (Beregszászi járás, Székelyföld, Csallóköz stb.) esetében, de mást a szóránymagyar vidékek, és egészen mást a nyugati diaszpórában élő magyarság számára.

A liturgia nyelvezetéről szóló párbeszédben Székely Kinga Réka unitárius lelkész nő és ifj. Hafenscher Károly evangélikus lelkész egyetértettek abban, hogy a liturgiában nem szükséges az egyformaságra törekedni, viszont annál inkább szükséges, hogy a felekezeti különbségeinken felülemelkedve egységesek legyünk lélekben.

A fenti gondolat jegyében, áldozcsütörtökön Baskó falu görögkatolikus templomában ökumenikus istentiszteleten vettünk részt, majd Erdőbényén megtekintettük a református templomot. A karzat alatti emléktáblán az egy-

házközségben szolgált református lelkészek neveit és szolgálati idejüket örökítették meg, 1598-tól kezdődően. Közöttük olvasható annak a Sepsí Laczkó Máténak a neve is, akit az aszú feltalálójaként emlegetnek.

Tokajban a pincén belül és kívül is egyaránt jó a hangulat

Ha már aszú, akkor Tokaj sem maradhatott ki a látnivalók, s a tokaji sem az innivalók sorából, melyet egy szakszerű előadással egybekötve a Rákóczi-pincében volt alkalmunk kóstolgatni. A nagy fejedelem előtt aztán Kassán is tisztelegtünk, amikor Sátoraljaújhely, Szécskeresztúr, s a mai szlovák határon túl Szalánc és Füzes vára romjait érintve érkezünk meg a Felvidék e gyönyörű városába. A központot uraló székesegyház - a kassai dóm - altemplomában nyugszanak II. Rákóczi Ferenc és bujdosótársainak a törökországi Rodotóból 1906-ban hazaszállított hamvai. Visszafele közvetlenül a határ melletti Borsi községben aztán megtekintettük a fejedelem szülőházát is.

Befejezésül hadd említsem meg a kulturális programokat is: Szvorák Katalin népdalestje és az Ando Drom cigányegyüttes előadása mellett fuvolahangversenyen, Kiss Török Ildikó színművész közreműködésével irodalmi esten vettünk részt; a Mészöly Miklós emlékestet Bánffy György színművész előadása, az Akadémiai Napokat pedig a Honvéd Együttes világhírű Cigányzenekarának búcsúesti fellépése zárta.

Tóth Ildikó

Kassa dómtemploma, melyben II. Rákóczi Ferenc hamvai pihennek

Roth Endre

A nyelv, mely elválaszt és összeköt*

Az alap gondolat, amelyből kiindulok, roppant egyszerű: a nyelv az emberek közötti kommunikáció legfőbb eszköze, – rendeltetése az, hogy összekössön, hogy az információcserét és a közös cselekvést lehetővé tegye. Ám az egymás nyelvét nem értő embereket éppen a nyelv választja el: ha nem értik egymás beszédét, nem tudnak eszmét, információt cserélni, nem juthatnak közös nevezőre, nem cselekedhetnek összehangoltan.

A közös nyelv ugyanakkor a csoportképződés, a csoportalkotás egyik ismérve, közvetlen és átvitt értelemben is: csak az tartózkodhat a *mi* csoportunkhoz (törzsünkhöz, népünkhöz, nemzetünkhöz, de akár barátik, szakmai, politikai csoportunkhoz, szövetségünkhöz stb.), akivel "egy nyelvet beszélünk", akivel "természetesen" megértethetjük magunkat, és akit mi szintén megerőltetés nélkül megértünk. Átvitt értelemben "egy nyelvet beszélünk" azzal, akivel együtt érzünk, egyformán gondolkodunk, aki ugyanolyan értelmet tulajdonít bizonyos kulcs-szavaknak, mint mi magunk. Ismét közvetlen értelemben: az anyanyelv közösségének tudata a nemzettudat legelső ismérve, az anyanyelv ápolása, művelése a nemzeti öfenntartás első követelménye. A közös nyelv tehát a *mi-tudat*, a (kis-, nagy-, bármilyen csoport-öntudat) elengedhetetlen, döntő tartozéka.

A másnyelvűség a *mátság*, a mátság pedig az *idegenség* olykor gyanút keltő, máskor lenézést, megvetést kiváltó, nem ritkán félelmetes, gyakran gyűlöletes jele. Az *idegen* parodisztikus ábrázolásának egyik legismertebb módja a hibás szóhasználat, rossz mondatszerkezet, helytelen hangsúlyozás utánzása; az ilyen ábrázolás tévedhetetlenül kiváltja az olykor elnéző, máskor lenéző mosolyt, mindenkor a *mi-csoport* felsőbbrendűségét emeli ki: lám, az idegen képtelen a *mi* nyelvünket helyesen használni, képtelen megtanulni azt, amit *nálunk* minden gyermek tud. Ugyanakkor a mások nyelvének szándékos, vagy tudatlanságból fakadó torzítását, hibás használatát, nevek rossz átírását vagy kiejtését azok egykönnyen a sértő szándék jeleként fogják fel (gyakran nem is oktalanul). Ezen kívül nem kevés – egyébként elkerülhető – feszültség keletkezik rossz, a közlés eredeti értelmét torzító fordításokból.

Három lehetőség

Mi történhet mármost, ha egy adott területen (településen, munkahelyen, intézményben, országrészben, országban) egymástól különböző nyelveket beszélő emberek (csoportok, etnikumok) élnek? Az együttélés, együttlakás, együtt-dolgozás magától értetődő előfeltétele, hogy *valamilyen* nyelven mindannyian megértsék egymást. A nyelvi közös nevező kialakítására, elvben, három lehetőség nyílik: a. az *egyik* – csak az egyik – csoport (etnikum) megtanulja a másik nyelvét és használja is azt a másik csoporttal való érintkezésben (az egyoldalúságon alapuló megoldás); b. *mindkét* csoport megtanulja és használja a másikét *is* (kölcsonösségen alapuló megoldás); c. a két csoport egy *harmadik* nyelven érintkezik egymással (semleges megoldás). Ez a harmadik lehetőség a világ több részén sokáig működött és működik ma is, például Indiában a különböző régiók soknyelvű lakosai angolul, Fekete-Afrika volt francia és belga

gyarmatainak a néger törzsek franciául értették és értik meg egymást. Esetünkben, a Kárpát-medence s közelebről Románia területén ez tisztán elméleti lehetőség. Itt az első kettő a két alaplehetőség. Ha ezek közül egyik sem érvényesül, akkor a nyelv menthetetlenül elválasztja az együttélés révén valamilyen módon mindig egymásra utalt embereket, csoportokat, feszültségekkel terhes, konfliktus-gerjesztő helyzetet teremtve. Ám ha csupán az a) változat érvényesül, ha a kölcsönösség nem jön létre, ha csak az egyik fél érti a másik nyelvét, míg a másik fél számára az egyik csoport nyelve érthetetlen és idegen marad, nos – a nyelv akkor is elválaszt, a megértés felemás marad, az együttműködés nem lehet teljes és zavartalan.

Ha a kérdést két (vagy több), adott területen együttélő etnikum viszonyrendszerében tárgyaljuk, amelyek mint többség és kisebbség(ek) egyenlőtlen erőviszonyban állnak, magától értetődik, hogy a nyelv elválasztó/összekötő szerepe az interetnikai kapcsolatok milyenségének függvényében alakul. E kérdés érdemi tárgyalása feltétlenül megköveteli, hogy az asszimilációról illetve az identitás megőrzéséről, a viszonyok demokratikus vagy etnokratikus rendszeréről is szó essék.

Nem-bevándorolt kisebbségek

Egy előzetes megjegyzés okvetlenül ide kívánczok: a romániai (erdélyi) interetnikai-nyelvi viszonyok – valamint a Közép-, Kelet- és Délkelet-Európa sok más régiójának ilyen viszonyai – egy lényeges pontban különböznek a mai nyugat-európai helyzettől. Nyugat-Európában manapság a kisebbségi kérdés főleg a bevándorlók vonatkozásában merül fel: sok török, kurd, szerb, horvát meg mindenféle egyéb "Gastarbeiter", vendégmunkás él Németországban, sok maghrebi arab meg portugál és más Franciaországban, számos, a volt gyarmatbirodalomból származó színesbőrű ember Angliában meg Hollandiában. Nem kevesen élnek és dolgoznak ma ezekben az országokban az Európa keleti feléről származottak is. Ám ezek mind önként vándoroltak be, erre senki sem kötelezte őket (hogy miért tették, az itt most lényeg-telen).

Magától értetődik, hogy aki jövevényként Németországban kíván élni és dolgozni, annak el kell sajátítania a német nyelvet. A nyugati demokrácia nem akadályozza ugyanakkor, hogy a bevándorló megőrizze saját nyelvét, családját, barátait, nemzet-társai körében azt használja. A bevándorló kisebbségének valamilyen fokon asszimilálnia *kell* – nem hatóságilag kötelezően, hanem a társadalmi rendszer spontán kényszerítő ereje miatt – *ha* maradni akar. Az asszimiláció, ha lassan is, a nemzedékek egymást-követésében óhatatlanul végbemegy.

A mai erdélyi – és más kelet-európai – kisebbségek viszont nem egyéni és önkéntes bevándorlók életterükön. Maguk is, szüleik is, őseik is itt születtek. Nem ők vándoroltak, az államhatárok mozogtak a fejük felett. Kisebbségben éltek és élnek, szerves közösségekben, meghatározott

* Részletek az Európai Magyar Protestáns Szabadegyetem Akadémiai Napjain (Erdőbénye, 2002. május 6-12.) elhangzott előadásból

regiókban többséget alkotnak. Mi több: az ittlakó etnikumok többségi-kisebbségi státus tekintetében többször is helyet cseréltek, nem csak a távoli múltban, hanem a közelmúlt viszontagságai során is. ez pedig mindannyiszor kihatással volt a nyelvi kapcsolatokra is.

A nyelvhasználat, mint hatalmi kérdés

E kihatás jellege csak úgy érthető meg, ha tekintetbe vesszük: nem egyszerűen két (vagy több) etnikum népesség számarányáról van szó, hanem mindig arról, hogy a többség birtokolja – pontosabban, hogy a többség nevében gyakorolják – az államhatalmat. A *hatalom* s nem egyszerűen a számbeli fölény az, amely a nyelvi kapcsolatot, a nyelv elválasztó/összekötő szerepét döntően befolyásolja. S esetünkben nem akármilyen hatalomról, hanem az etnokratikus mentalitásra és ideológiára épülő, nemzetállami hatalmi képződményről van szó, amely az államnemzet uralmát hirdeti és testesíti meg. Az etnokratikus nemzetállam ideológiájának van egy totalitarista, nyíltan antidemokratikus változata, az a kisebbségek irányában *kirekesztő* politikát folytat, ennek végletes formája a kiüldözés vagy fizikai megsemmisítés.

De van egy *látszólag* demokratikus, *befogadó* változata is, amely a *politikai nemzet* – ez a nemzetállam összes állampolgárát, etnikai származásukra és hovatartozásukra való tekintet nélkül, magában foglalja – *egységére* való hivatkozással elfogadja, de ugyanakkor meg is követeli az asszimilációt, a kisebbségeknek a többséghez való, minél gyorsabb, minél teljesebb hasonulását. Ez a változat a demokrácia fő játékszabályára, a többségi akarat elsődlegességére hivatkozik: *mi* vagyunk többen, tehát *nektek* kell hozzánk alkalmazkodnotok; az állam a *miénk*, a mi nyelvünk az állam nyelve, nektek – már a saját érdekekben is – el kell azt sajátítanotok ahhoz, hogy teljes jogú állampolgárokká váljatok, mivel ez a közéletiség egyetlen legitim kommunikációs eszköze.

A demokratizmusnak álcázott etnokratizmus nemzeti uralmat hirdet (*"miénk az ország"*), a nemzetállamot a többségi etnikum tulajdonának, birtokának, nem az összes állampolgár képviselőjének tekinti. És következetesen eltekint attól, hogy a valóban demokratikus játékszabályok nem engedélyezik semmilyen (politikai, etnikai, vallási, nemi stb.) kisebbség elnyomására, megszüntetésére való törekvést. Nincs demokrácia (sokféle szempontú) pluralizmus nélkül. A nyelvi pluralizmus megtűrése, sőt támogatása nélkül sincs. (...)

Kétnyelvűség régen és ma

A premodern életformában, a többé-kevésbé zárt, helyi, főleg falusi, etnikailag homogén közösségekben élő emberek számára a saját anyanyelv teljesen kielégítette a kommunikációs szükségleteket. A hatóságokkal való – nem mindennapi – érintkezésben egy, az államnyelvet ismerő, közvetítő személy szolgálatait lehetett igénybe venni. Aki képezni kívánta magát vagy gyermekét, főleg magasabb fokon, aki foglalkozása révén, vagy társadalmi felemelkedésre, esetleg állami szolgálatban befutható karrierre való törekvése során kilépett eredeti, hagyományos, zárt közösségéből, annak óhatatlanul alá kellett vetnie magát a kétnyelvűség követelményeinek.

A modern életformában a helyzet lényegesen megváltozott. A kis, etnikailag homogén, nyelvileg egységes helyi közösségek elkerülhetetlenül fellazulnak. A modernitással együttjáró, egyre

fokozódó területi és szakmai-társadalmi mobilitás nem csak az értelmiségiek, közéleti szerepet vállalók számára teszi mindennapi szükségletté a többségi, államnyelv ismeretét, hanem mindenki számára. A mobilitásról, szakmai előmenetelről, anyagi gyarapodásról, szellemi fejlődésről való lemondás, a letűnően lévő premodern életformához való ragaszkodás anakronisztikus és önérdékellenes. A kisebbségi, aki nem akarja a többség nyelvét megtanulni és a többséggel való érintkezésben használni, nem öntudatos ellenálló, hanem olyan játékos, aki öngólt lö.

A kisebbségi tehát rákényszerül a kétnyelvűségre. A bilingvizmus pedig magában hordozza az asszimiláció lehetőségét is. (...) Két lehetőséget látok az asszimilációs veszély elkerülésére, az egyik *magunkon* (a kisebbségeken), a másik *másokon* (a többségen) múlik.

Az első lehetőség az anyanyelv tudatos művelése a bilingvizmus körülményei között. A tanulatlan ember, ha új nyelvet kényszerül elsajátítani, könnyen a saját anyanyelve kárára gyakorolja azt. Minél műveltebb az emberfő, annál kevésbé van ennek a veszélynek kitéve. (...)

Ideje tudomásul vennünk: a mai világ, az európai integráció és a globalizáció korának művelődési eszménye, egyenesen követelménye nem is a két, hanem a többnyelvűség. (...) Aki több nyelvet ismer, könnyebben tanul meg újabbat, újabbakat, anélkül, hogy a magából jottányit is feladna. Az egynyelvűség ideje lejárt.

Nyelvi pluralizmus, közéleti demokratizmus

A másik említett lehetőség, amit szintén nem szabad figyelmen kívül hagyni, a közélet következetes(ebb) demokratizálásával kapcsolatos: a többség és a kisebbség(ek) nyelve egyenrangúságának állami elismerésén múlik. Ha ott, ahol a kisebbség többségben él, szabadon használhatja a helyi hatóságokkal való érintkezésben a saját nyelvét, ha másutt is, jelentős számbeli jelenléte esetén a maga nyelvén is intézheti hivatalos ügyeit úgy, hogy a "hivatal" köteles legyen a kisebbségi nyelvet ismerő személyeket is foglalkoztatni, ha a kisebbségi művelődést minden szinten a kisebbségek lélekszámával egyenes arányban részesítik állami támogatásban, ha a többség már nem kíván a maga nyelvének egyeduralkodó szerepet biztosítani – nos, csak akkor kezdhet a nyelv *kétoldalú* összekötő szerepet betölteni.

Érdekes, hogy éppen e tekintetben nyilvánul meg a legnagyobb ellenállás nem csupán a hatalom, hanem a többségi közvélemény részéről is. (...)

A nyelvi pluralizmus elfogadása persze nem jelenti azt, hogy az országos többség minden egyedének egy vagy pláne több kisebbség nyelvét kötelezően meg kellene tanulnia. De azt igen, hogy a többség azon képviselői, akik hivatásuknál fogva a kisebbségekkel mindennapi kapcsolatba kerülnek, ne zárkózzanak el azok nyelvének kommunikációs eszközként való elfogadásától, illetve azt, hogy a kisebbségekkel kapcsolatba kerülő állami hivatalokban a kisebbségek nyelvét értő hivatalnokok is dolgozzanak. És azt is, hogy egy elvben multikulturális intézményben, mint amilyen például, a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem, az abban használatos nyelvek valóban egyenrangúvá váljanak. (...)

A politikai, ideológiai, művelődési pluralizmus természetes velejárója a nyelvi pluralizmus elfogadása és gyakorlása. A többnyelvűség senki méltóságát sem sérti, senkit sem szegényít, sőt – mindenkit gazdagít.

Illyés Gyula

Haza a magasban

Jöhet idő, hogy emlékezni
bátrabb dolog lesz, mint tervezni –
bátrabb új hont a mult időkben
fűrészni, mint a jövőben – ?

Mi gondom! – áll az én hazám már,
védőbben minden magasságnál.
Csak nézelődöm, járok, élek,
fegyvert szereztem, bûv-igéket.

Már meg is osztom, ha elmondom,
milyen e biztos, titkos otthon.
Dörmögj, testvér, egy sor Petőfit,
köréd varázskör teremődik.

Ha új tatárhad, ha kufárhad
özönli el a tiszta tájat,
ha útjaink megcsavarodnak,
mint giliszta, ha rátapodnak:

te mondd magadban, behunytt szemmel
csak mondd a szókat, miktől egyszer
futó homokok, népek, házak
Magyarországgá összeálltak.

Dühöngő folyók kezeskedtek,
konok bércek – ezt ne felejtse,
ha megyünk büszke szájjal vissza,
mint várainkba, titkainkba.

Mert nem ijeszt, mi csak ijeszthet,
nem ölhet, mi csak ölne minket,
mormolj magadra varázsinget,
kiáltsd az éjbe Berzsenyinket.

Míg a szabad mezőkön jártál,
szedd össze, pajtás, amit láttál,
mit szívvel, ésszel zsákmányoltál,
vidám vitáknál, leányoknál.

Mint Noé a bárkába egykor,
hozz fajtát minden gondolatból,
ábrándok árvult szerepét is,
álmaid állatseregét is.

Lapuljanak bár ezredévig
némán, mint visszhang, ha nem kérdik,
szavaid annál meglepőbbet
dörögnek majd a kérdezőknek.

Figyelj hát és tanuld a példát,
a messzehangzóan is némát.
Karolva könyvem kebelemre,
nevetve nézek ellenemre.

Mert ha sehol is: otthon állok
mert az a való, mit én látok,
akkor is, ha mint délibábot,
fordítva látom a világot.

Igy maradok meg hírvivőnek
örzeni kincses temetőket.
Homlokon lőhetnek, ha tetszik,
mi ott fészkel, égbemenekszik.

Tóth Károly Antal

Haza a mélyben

A kudarcnak felbecsülhetetlen szerepe van az ember életében. Önelemzésre késztet, szerénységre tanít, és ezáltal segít bennünket, hogy kijavítsuk hibáinkat. Minden bizonnyal erre is gondolt Orbán Viktor, amikor a választások második fordulójának estéjén, a csatavesztés okairól szólva, ezt mondta: „mindig van magasabb értelme annak, ami az emberrel történik”. Jó lenne, ha mi, magyarok, annak a magasabb értelmét is megpróbálnánk megkeresni, ami sorsunkként adatott történelmünk során, különösen az utóbbi évszázadban, és amelynek jelenleg is egy csöppet sem vidám pillanatát éljük.

Az idézett szavak után Orbán Viktor leszögezte: „Tudjuk azt, hogy akiben van hit, remény és szeretet, annak a nehézség is javára válik.” Ez a mondat a polgári kormány szemléletének keresztény jellegéről vall, arról, amit Magyarország és egész Európa lakosainak jelentős része megvet, mi több: gyűlöl. Ennek a szemléletnek fő ellenfele az egész világot elnyelni készülő, szélsőségesseé vált liberálisizmus. Ez – ha már muszáj – a vallásosságot is csak mint személyre szabott magánhitet tudja elképzelni, amely megtartja rugalmasságát a nézetek sokféleségének kritikátlan befogadásával szemben, tehát nem részesít előnyben meghatározott értékeket. Szerinte a demokratikus társadalomban az egyetlen igazi érték az ember szabad választásainak megszorítások nélküli lehetősége. Ez az intézményesített semminek, a nihilnek az ideológiája, amely az értékek és az erkölcs relativitása tanával az iránytalan életű, a lélek támpontjait nélkülöző, ezért könnyebben uralható emberek lelki igénytelenségre idomított tömegeit készíti fel talán új, immár fájdalommentesebb, mert manipulatív diktatúrákra. Hiszen a kommunizmus már bebizonyította, hogy az emberek lelkét nem lehet erőszakkal kiölni, ezért inkább kecsgetésekkel kell megnyomorítani, hogy védekezésre képtelenné váljon.

Az eredetileg marxista ihletődésű (és ateista szellemű) európai szocialista és szociáldemokrata pártok ma nem rendelkeznek saját elvekkkel, önálló politikai koncepcióval, mindig az éppen aktuális helyzet határozza meg felfogásukat és cselekedeteiket. Rájuk különösen jellemző az, ami ma általában a politikusok jelentős részére: felemelik megnyalozott ujjukat a közhangulat szelébe, így állapítják meg, mit kell fontosnak nyilvánítaniuk. Ők képviselik azt a politikai erőt is, amely a leghathatósabban érvényesíti a nemzetközileg kívánatosnak nyilvánított, de kötelezőként kezelt liberális eszméket. Kiemelt céljuk, hogy országon belül is, kívül is jól forgassák magukat a hatalom megtartása érdekében, minden egyéb ennek van alárendelve.

A polgári kormánynak (Fidesz, MDF, kisgazdák) az előző kormányokhoz viszonyított jelentős sikerei és fontos megvalósításai ellenére a magyarországi választások eredményeként – meglehetősen furcsa módon – az előbbieken jellemzett két áldemokratikus párt talált újra egymásra a hatalomban: a Magyar Szocialista Párt (MSZP), amely a kádári kommunista pártból kelt életre a fordulat után, valamint a néhai „demokratikus ellenzékéből” létrejött ultraliberális Szabad Demokrata Szövetség (SZDSZ). Ez utóbbi számos tagja még másfél évtizede az előbbi ma is aktív gárdája ellen küzdött – ahogy mondták – az emberi szabadságért. Most szövetségesek – immár másodjára – a rendszerváltás idején szerveződött új pártok ellenében.

Ez a két párt a polgári kormány minden kezdeményezését kezdettől fogva dühödten támadta, és az Országházban következetesen ellene szavazott. Kivétel a státustörvény; ezt a szocialisták megszavazták. Ki tudja, e párt hány világosabb elméjű vezetőségi tagjának került emberfeletti munkájába, míg Kovács Lászlót, a pártelnököt sikerült meggyőznie: ez alkalommal – már csak a párt érdekében is – mondjon le a reflexszerűvé vált agresszív ellenzéről.

A szocialista párt elvszerűségére jellemző, hogy noha elutasították a családok megerősítésére, segítésére hozott valamennyi törvényt, ellenezték a főiskolai tandíj eltörlését, a diákhitel rendszerének bevezetését, a minimálbér emelését (mind a kétszer), a hazai magánvállalkozások támogatását stb., miniszterelnök-jelöltjük, Medgyessy Péter a választási kampány végén mégis megtartandóknak és továbbfejlesztendőknak (ki tudja, mivé válnak majd így a gyakorlatban?) nyilvánította ezeket.

A jelek szerint a szavazók egy része mindebből nem vett észre semmit, vagy ha észrevette, a látottaktól eltekintve döntött. Ez érvényes a Medgyessy és Orbán Viktor közötti (a szocialisták kezdeményezte, majd általuk lemondott, de végül az ő „nagylelkűségükből” mégis létrejött) választási találkozó értékelésére is. Itt Medgyessy „őszintén” elmondta, hogy ő ellenfelénél sokkal kevésbé ura a magyar nyelvnek. A vita során bizony megtörtént, hogy egyszerűen nem értette, amit Orbán mondott. A közvélemény-kutatások szerint a nézők többségének mégis ő volt a rokonszenvesebb. Úgy látszik, az emberek egy része kedveli lelkileg és szellemileg elesetteket, talán mert főként, de legalább egyenrangúnak érezheti magát velük.

Medgyessy, Magyarország jelenlegi kormányfője messze van attól, hogy megfontolt, önálló véleménnyel

rendelkező, tisztafejű politikus legyen, „tanácsadói” pedig a jelek szerint képtelenek minden megnyilvánulását ésszerű keretek között tartani. Olyannyira „felkészült” a választási kampányra, hogy a választások után egy külföldi lapnak (Die Welt) adott első interjújában nem tudott kilépni felvett szerepéből, begyakorolt felfogásából, és gúnyolódni kezdett saját országán, valamint annak előző miniszterelnökén.

Az is tény, hogy maga a szocialista párt sem tudja a választási kampányharcot abbahagyni. Kovács László a kampány során nem titkolt gyűlölettől sugárzó arccal nemzeti megbékélésről beszélt, arról, hogy el kell simítani az emberek között ásott árkokat. Bár mára Kovács arcán a gyűlöletet jórészt a győzelemittasság és a kárörvendés váltotta fel, a megnyilatkozásokat és az eseményeket látva, az ember mégsem tud megszabadulni attól az érzéstől, hogy a szocialisták a saját maguk által ásott árkokat legszívesebben a fideszesek hulláival töltönnék fel. S bár lehet, hogy a háttérből még mindig van szerepe a kampányuk irányítására felbérelt tapasztalt izraeli szakembernek, a dolgok fő mozgatója továbbra is Kovács, aki az eszes hazudozásnak, a gyűlöletszításnak, a tények és mások állításai meghamisításának, a semmi fontosságáról való meggyőzésnek a nagymestere. Gonosz szelleme rátelepszik a szocialista pártra és immár – mint egy lázalom – az egész magyar társadalomra.

Most ez az ember újra Magyarország külügyminisztere, aki a Kádár-rendszer magas posztjain szerzett külügyi ismereteit és szemléletét hasznosítja majd, akárcsak a Horn-kormány idején. E szemlélet legfontosabb vonása: a szomszédos országokban élő magyarok érdekeit alárendeli a „jósomszédi” kapcsolatoknak. Ezt a nézetet osztja Medgyessy Péter is, aki újfent elválasztja a tízmillió magyarországit a határokon túli magyaroktól. Nem véletlen például a szlovákok öröme a szocialista párt győzelme fölött. Hivatalosan (egyelőre) vége az ország határain túl terjedő egységes magyar nemzetre vonatkozó felfogásnak. Az új kormány valószínűleg teljesíti majd az „érzékeny” szomszédok minden olyan igényét, amely a státustörvény hatástalanítására irányul, hogy a többségi lakosságot ne ingerelje az ottani magyarok beolvasztásának némi késletése.

A bekövetkező károkat nehéz előre felbecsülni. Az Orbán-kormány az első, amely a második világháború óta nemzetstratégiát dolgozott ki, az első, amely igazi megtartó, jövőre irányuló nemzetpolitikai elképzelésekkel jelentkezett. Lehet, hogy ezek az elképzelések még nem egészen határozottak, de a státustörvénnyel Trianon óta talán az egyetlen olyan érdekvédelmi lépést tette, amely a velünk szemben ellenséges érzelmeket tápláló szomszédokat leszámítva (akikkel az SZDSZ azonosul) nemzetközi elfogadottságot nyert. A nemzetstratégia köré csoportosult szinte minden, amit ez a kormány létrehozott. Politikájával sikerült a lakosság jelentős részét kiemelni a rendszerváltás

után csak súlyosbodott általános pesszimizmus állapotából, és hatására ébredezni-erősödni kezdett a Kárpát-medencében a magyar mivolt méltósággal viselt öntudata.

Mindez ma veszélyben van. Az MSZP-SZDSZ-kormány számára a nemzetstratégiának még a gondolata is idegen. Két olyan társaság talált benne egymásra, amely különböző irányokból indulva ugyanoda érkezett: a nemzetközi pénzvilág (politikusok által is közvetített) globalizációs elvárásainak kiszolgálásához. Ezt a tényt nem feledtetheti az, hogy Kovács László, a szocialisták elnöke, a választási vita végén – hogy a nézők nagy részének érzelmeire építve megtévessze őket – magyar érzéseinek bizonyítására tûnetően feltűzte magára a Pokorni Zoltán mellén díszelgő kokárda párját.

Ma a könnyen szerzett pénz világa az úr – mindinkább a politika fölött is. Számára a csendes, manipulált, világi élvezeteknek élő, akaratnélküli társadalmak jelentik a biztonságot, ezért ilyenek akarja a Földet. Minden önállóan gondolkodóban veszélyforrást lát. (Az önállóan gondolkodáson sokan a mindent tagadást értik. Pedig önállóan gondolkodni csak értékek jegyében lehet. A mindent tagadást még csak nem is gondolkodás.) Ezért tart ellenségnek mindenkit, aki transzcendens valósághoz – Istenhez, nemzethez, családhoz – kötődik. Nem véletlen, hogy olyan felhördülés követte az Orbán-kormány bejelentését az erkölcsi nevelésnek a vallásoktatás és az etikaoktatás közötti szabad választás formájában történő iskolai bevezetéséről, úgy állítván be a dolgot, hogy ez megsértése a gondolat-szabadságnak és beavatkozás a gyermek „szabad fejlődésébe”. Az sem véletlen, hogy a nemzeti érzést nacionalizmusnak bélyegzi és elítéli a nyugati világ szinte egész tömegkommunikációja. E felfogás szerint egy nemzet érdekeit védeni két okból lehet: vagy mások iránti gyűlöletből, vagy politikai töke gyűjtése céljából (tehát hazug módon). A nemzet létérdekei védelmének őszinte igénye szóba sem jöhet, mert akkor már nehezebb pálcát törni fölötte.

A nyugati sajtótermékek között akadnak olyanok, amelyek örömeiket fejezték ki, hogy Magyarországon megbukott a *nacionalista, populista* Orbán Viktor által vezetett jobboldal. E cikkek stílusa nem sokkal épületesebb, mint a politikai szennylappá zuhlott Élet és Irodalom vezércikkei. A New York Times egyik májusi száma arról ír, hogy nem Le Pen az igazi jobboldali veszély Európában, hiszen az soha nem kapott 18 százaléknyi szavazatnál többet, és különben is vén már, hanem Orbán Viktor, aki fiatal, és a lakosságnak szinte fele támogatja. Az ilyen írásk megjelenésében a polgári kormány ellenfeleinek külpropagandája is jelentős szerepet játszik. Aki ilyen politikát űz, nem lehet olyan ostoba, hogy ne tudja: Magyarországot és annak népét igyekszik hazugságokkal lejáratni, lehetőleg jövőtlenné tenni, hiszen a lakosság nem rájuk szavazó felét lassan szélsőjobboldalivá, a nemzetközi közvélemény megvetett páriáivá minősíti át. Úgy látszik, külső és belső „jóakaróink” jóvoltából egyszer újból kikiálthatnak még

fasiszta népnek bennünket csak azért, mert meg akarjuk tartani magunkat annak, akik vagyunk. Kérdés, hogyan reagálunk erre: mind nagyobb számban behódolunk-e a hazudozóknak, hogy megszabaduljunk a ránk sütött billogtól, vagy pedig teszünk végre valamit azért, hogy ne hazudozhassanak tovább?

A Ceau^oescu-féle diktatúra legsötétebb időszakában, 1987 őszén, amikor már nagy számban menekültek életüket is kockáztatva a határon át Romániából az emberek, a budapesti ellenzék különböző irányzatainak találkozáján egy liberális résztvevő egyeseket azzal vádolt, hogy az erdélyi magyarok ügyének említésével politikai tőkét kívánnak kovácsolni maguknak. A mai helyzet azt bizonyítja, hogy némely fejek tartalma, tulajdonosaik erkölcsi magatartása, a tisztességes indokok feketére festésének gyakorlata nemigen változott azóta.

Sokak szemében Orbán Viktor és társai a liberális eszmék árulóí, mert miután felismerték, hogy ezekkel az eszmékkel csak a nemzet érdekeivel ellentétesen lehet kormányozni, a Liberális Internacionáléból (milyen ismerősen cseng a név!) kilépve, pártjuk 2000 őszén az Európai Néppárt tagja lett. A liberálisok rögtön ki is jelentették, hogy a Fidesz ezzel a „populista” lépéssel feladta elveit, csak hogy a 2002-es választásokon sikeresebb legyen. Pedig csupán az történt, hogy az elvek és a nép érdekeinek konfliktusában ez utóbbiakat tartották fontosabbnak. Orbán ezt így fogalmazta meg: „Nem az ideológiák keretei közé kell begyömöszkölni egy országot, hanem azokat a döntéseket kell megtalálni, amelyek egy ország érdekeit szolgálják.”

Eddigi tettei alapján méltán állítható, hogy Orbán Viktorhoz mérhető egyéniséget igen keveset találunk az utóbbi évszázad magyar politikatörténetében. Ezt a megállapítást a jövő remélhetőleg csak megerősíteni fogja. Sokan lehetnek, akik csupán azért ellenségei, mert nem tudják elviselni, hogy szellemileg-lelkileg néhány fejjel kimagaslak az átlagból. Ez mindenképpen egyik oka lehet a Fidesz-MDF szövetség – egyébként nehezen megmagyarázható – választási vereségének.

Hivatali idejének négy esztendeje alatt csak úgy áradt a hazugságok, rágalmak tömege a baloldali ellenzék felé a polgári kormány felé. Hitler is tudta, hogy amit sokat hajtogatnak, azt lassan hinni kezdik az emberek. A hazug beállítástokat legkönnyebben azok hiszik el, akik számára élvezet rosszat hallani másokról. Ez lényegében a „dögöljön meg a szomszéd tehene (is)” mentalitása, és sajnos ez sem hiánycikk gyarló emberi köreinkben.

A szocialisták választási ígéretözöne az emberek egy részét feltehetőleg arra a gondolatra indította, hogy a polgári kormány alatt – nem látványosan, de mégis érezhetően – javult anyagi helyzetüket miért ne bővítenék most baloldali juttatásokkal? A csak részlegesen beváltott ígérek

költségei is kóros mértékben növelhetik ugyan mind az államkassza fizetési hiányát, mind az inflációt, de ez megéri a hatalom új tulajdonosainak, különösen, hogy úgysem ők fognak ezért megfizetni.

Olyanok is akadhatnak, akiket hidegen hagy a szomszédos országokban élő nemzetrészek sorsa, túlzásnak tartják a velük való törődés mértékét, a rájuk költött pénz is, és felesleges erőfeszítésnek a talán „nem is létező” egységes magyar nemzet határokon átnyúló összekapcsolódását. Valószínűleg az ilyenek nevezik mindmáig románoknak az erdélyi magyarokat, és talán őket tudta Kovács a legjobban megijeszteni az Orbán-Nástase egyezmény megkötése után a Magyarországra tóduló 23 millió romániai munkakereső rémével. Ne feledjük: az együvé tartozás lélektelen hiánya mindig jelen van egy társadalomban, különösen egy olyanban, amelyik mindinkább az anyagiakat tekinti istenének. A második világháború után is voltak, akik a pokolba kívánták a mindenüktől megfosztott, a határon egy batyúval erőszakkal átdobott felvidéki magyarokat. Az ilyenekből semmi rokonszenvet nem vált ki a polgári kormány nemzetstratégiája, ezért számukra kívánatosabb vezető a baloldal. Biztosan közülük kerülnek ki azok az épkezláb férfiak, akik egy ellenséges szomszéd agressziója esetén „meg sem állnának Bécsig”.

A legnagyobb bajt minden vonatkozásban a tájékozódás képességének a hiánya okozza, a képtelenség arra, hogy mindennapi döntéseinkben, cselekedeteinkben az értéket, a megtartót, a hétköznapi nehézségein túlmutatót érvényesítsük. Mindenekelőtt ez az elsődleges oka a baloldal sikerének. Mindazt a lelki kártételt, amit a kommunizmus elkövetett Magyarországon, most azok a pártok folytatják, ha lehet még hatékonyabb eszközökkel és stílusban – ezúttal a liberalizmus ideológiájának jegyében –, amelyeket most az áprilisi választások juttattak kormányra. A mindent jobban tudó, mindent becsmérő propagandájuk azt a célt szolgálta és szolgálja, hogy az embereket elriasszák mindattól, amiből tartást, a gondolkodás önállóságát és ezáltal igazi önbecsülést nyerhetnének. Végül is azt sugallják, mintha az anyagi és értelmi birtoklástól függne az ember értéke.

Pedig egész életünk mindenekelőtt vállalás kérdése. A minőségi élet nem életkörülményeink kényelmességével, „önmegvalósításunk” hajszolásával érhető el. Életünk minősége mindenekelőtt attól függ, hogy felismerjük-e és vállaljuk-e az ember közösségét Istennel. A továbbiakban attól, hogy az emberek közül kikkel vállalunk közösséget, és mit vállalunk másokért: életünk társáért, gyermekeinkért, valamint a többi emberért, de közülük elsősorban azokért, akiknek nyelvük és kultúrájuk egy a miénkkel. Mások lehetnek nagyvonalúbbak, de a mi kultúránk, nyelvünk, egész létünk a nemlét pereme felé sodródik. Ezt csak az tagadhatja, akinek ez mindegy, aki bármikor hajlandó más – nagyobb, erősebb – népbe vagy népkeverékbe beolvadni. Amennyiben nem vagyunk képesek időt, fáradságot

ságot áldozni, lemondani valamiről azért, amit fontosnak kellene tartanunk, akkor beleegyezőnk a pusztulásba: a család bomlásába, gyermekeink elbitangolásába, szélesebb közösségünk széthullásába, elporladásába. Az igen elterjedt hedonista „egyszer élünk” felfogás jegyében nemigen fogunk bármit is vállalni valamiért.

Téves értékrendünk legkézzelfoghatóbb bizonyítéka az, hogy nemzetünk fogy, és bizony elég gyors ütemben. Már a nyolcvanas évek elején jelentek meg Magyarországon „szakemberek” tollából olyan eszmefuttatások, hogy fogyásunkkal nincs semmi probléma, ez természetes folyamat, minden kultúrnépénél így van, és ez történik rövidesen a civilizálódó nagyvilág minden részén. Végül is ez egyáltalán nem negatív folyamat, a néhány évtized alatt 6-7 millióra csökkenő lakosság száma majd stabilizálódik (vajon mitől?), kisebb terhet ró természeti környezetünkre, és jobban megélünk erőforrásainkból. A végki-csengése olyan volt, mintha mi, magyarok, kellene példát mutassunk a nagy és gyarapodó népeknek, hogyan kell megakadályozni a Föld túlnépesedését. Azóta már rájöhettünk arra is, hogy például az Európai Unióban szavunk súlya bizony attól függ majd, hányan vagyunk.

Az asszonyok évezredek keresztül a körülményektől függetlenül születték gyermekeiket, ezért létezőnk mi ma. Napjainkban az életet tagadjuk meg, amikor teherként utasítjuk vissza lehetséges újabb gyermekünket. A dologba a közhangulat is beavatkozik: egy háromgyerekes ismerős családot budapesti szomszédai megszólaltak, hogy úgy szaporodnak, mint az állatok. Az emberellenes liberális jogfelfogás szerint a nők saját testükhöz való joga semmivé teszi a megfogant gyermek élethez való jogát. Ma már sokak véleménye az (bár ez a jog fogalmának némi meghamisítása), hogy az állatoknak is van az élethez joguk. Ezek szerint a több hetes emberi magzat, amelynek minden testrésze megvan és működik, még kis állatnak sem tekinthető.

A határokon túli magyar kisebbségeknél a helyzet hasonló. Az ő életük a magyarországiakénál anyagi szempontból is sokkal nehezebb, ezért a természetes fogyáshoz hozzáadódik az elvándorlás is. Aki elhagyja szülőföldjét a jobb megélhetésért, valóban kényelmesebb életre számíthat. De azt üzenem nekik innen, Svédországból, hogy egy dologban mindenki biztos lehet: a világ más tájain senki sem lesz boldogabb (még Magyarországon sem), mint ha otthon marad. És ne feledjék: az eljövétel sokkal könnyebb, mint a visszaút.

Csak a saját életünk torz felértékelése készíthet arra, hogy utódainktól megtagadjuk az életet – és a szeretetet is. Az is káros, ha csak egyet-kettőt vállalunk, mert ahhoz, hogy egy család jól működjön, a benne születőkben a társas élet reflexei helyesen alakuljanak, legalább három gyermekre van szükség. Ezt igényli a szélesebb közösség léte is, mert tudomásul kell venni, hogy az, aki nem vállal leg-

alább három gyermeket, az lemondott nemzete fennmaradásáról. Ez nemcsak a magyarra, hanem minden nemzetre áll. Ha a jelenlegi állapot, az emberek mostani értékrendje fennmarad, egy évszázadon belül egész Európa etnikai képe – és sok minden más, ami ebből következik – gyökeresen megváltozik.

Ahhoz, hogy helyesen éljünk, és meg is maradjunk, az kellene, hogy visszatérjünk az élet pártjára. Ehhez újra fel kellene fedeznünk keresztény voltunkat. Gondoljuk meg, hogy az egész magyar nemzetnek (tehát a határokon túl élőknél is) csak egy kis töredéke vallásos; a kommunizmus éveiben többen jártak templomba, mint napjainkban. Egyébként a magyar egyike azon népeknek, amelyek a legtriviálisabban, a legperverzebben, a legmocskosabban tudják Istent káromolni. Egy svéd számára például ez teljesen ismeretlen és elképzelhetetlen, noha cseppet sem vallásosabb, mint a magyar. Ideje lenne magunkba szállni: nehogy azt higgyük, hogy az ilyen káromlás nem vonhat maga után büntetést.

A kereszténységen kívül nincs még egy tanítás, amely olyan világosan, egyértelműen és oly mélyen megindokolva mondaná ki azt, hogy mi, emberek, egymásra vagyunk utalva. Tudomásul kell vennünk, hogy Isten bennünket – anélkül, hogy magunkra hagyott volna – egymásra bízott. Ez nemcsak az anyagiakra vonatkozik, nemcsak azért vagyunk felelősek, hogy a másik ember éhen ne vesszen és legyen fődél a feje fölött, hanem legalább annyira azért is, hogy ráleljen azokra az értékekre, amelyek minden nehézség és nélkülözés közepette értelmessé teszik az életet. Ehhez viszont az kell, hogy magunk fel tudjuk ismeri, és hajlandók legyünk elismerni ezeket az értékeket. Kizárólag racionális okoskodással soha nem fogunk rájuk bukkanni. Hiába olyan éles az eszünk esetleg, mint a borotva, Isten nélkül, Isten megvilágosító kegyelme nélkül akkor is csak ostobák vagyunk, és könnyen hozunk olyan döntéseket, amelyek testünket-lelkünket károsítják. És mivel mind döntéseink hatása, mind pedig magatartásunk példája, sőt önmagában véve lelki beállítottságunk is szükségképpen kisugárzik másokra, károsítjuk a közösséget is, amelyhez tartozunk.

Bizony jól tennénk, ha kérnénk Istent, segítsen bennünket, magyarokat, megszabadulni hamis felfogásainktól, torz értékrendünktől, önzésünktől és gonoszságainktól, hogy az ezekből eredő cselekedeteink ne váltsák ki önnön pusztulásunkat. Hiszen tudnunk kellene, hogy minden igazi élet áldozatból származik. Jézus életével tanított erre bennünket.

Szente Imre

Emlékezés a százéves ILLYÉS GYULÁRA
és avatott fordítójára, CSATLÓS JÁNOSRA

Az 2001-es esztendő őszen, pontosabban október 15-én a Svenska Dagbladet kultúrrovatában egy Illyés idézetre figyeltem föl. A cikk írója, Carl Otto Werkelid a forrás és a fordító megnevezése nélkül szövi mondatába ezt a kiragadott részletét: „... att allt som hjärtat och hjärnan brann för / blir förvandlat till någon kraft, / likt en uppfinning före sin tid / och klar att användas senare.” Szíven ütött ez a csonkaságában is tökéletes megfogalmazása egy olyan gondolatnak, mely – ha nem tűnt is nagyon illyésinek – egyike a bennem régtől lappangó intuitív s ezért a racionális elme számára kissé zavaros sejtelmeknek: „... hogy minden, amiért szív és agy lángolt, valami erővé változik, ahogy egy korát megelőző találmány készen áll a későbbi felhasználásra” – fordítottam vissza magyarra, hogy eszémbé jusson a vers címe s utánanézhessenek, de nem ugrott be. Már-már arra gondoltam, hogy föltárcsázom a szerzőt vagy a szerkesztőséget, mikor polcomon az Illyés-művek körül tapogatózva Csatlós Jánosnak 1981-ben a Bonniers kiadónál megjelént fordításkötetére esett a pillantásom: **ÖGON skrämnda men trotsiga** – hát persze hogy ebben lesz, honnan idézhette volna különben Werkelid? Ném kellett sokáig keresgélnem: János éppen ezt a versét tette első helyre, jó ösztönrel rátapintva az illyési ars poetika és világlátás kulcsversére, melynek *Kväll* címből és az alatta álló 1961-es évszámból rögtön tudtam, hogy az **Új versök** kötetének *Este* című verséről van szó. A szóbanforgó idézet, a könnyebb megértés kedvéért kissé kikerekítve, így hangzik magyarul: „Szelbe szórnam és megutálnám / hívságos papírjaimat, / ha nem csitít a gondolat, hogy mint kor-előző találmány, / átalakul az is erővé, / oly áldásosan működővé, / akár egy hibátlan üzem, / amiért szívem és eszém / égött sércégve-sírva itt – / oh égjen végső pércemig!” Svédül pedig, János fordításában, így: ”Jag skulle gärna slänga för vinden / mina fäfånga pappersark / om jag inte fann ro i tanken / att allt som hjärtat och hjärnan brann för / blir förvandlat till någon kraft / likt en uppfinning före sin tid / och klar att användas senare, / som verkar välsignelserikt / som en klanderfri stor fabrik – / måtte jag brinna så, tills livets gnista slocknar.”

Természetesen örültem, hogy sikerült megtalálnom svédül is, magyarul is az idézet forrását, ugyanakkor azonban kétségeim támadtak, helyesen értelmeztem-e ezt a szövegösszefüggéséből kiragadott idézetet, amelyben saját kedvenc gondolatom megfogalmazását véltem megtalálni, választ arra az izgalmas kérdésre, hogy mi lesz az őszi lombként lehulló emberi nemzedékek s a velük együtt örökre létűnő élő emberek örömeiből, bánataiból, küzdelmés szenvedés árán gyűjtött tapasztalataiból. Mëgsëmmisül-

nek-ë ezek az életláng kilobbanásával vagy tárolódnak valami közös emberi kincstárfélében, hozzáférhetően az utódoknak, az embërfaj egészének?

Lëhet, hogy misztikusnak hangzik, mert sëmmivel sëm igazolható az a föltëvés, hogy valahol a mélyben, a gyökerek szintjén van az embëriségnek egy nagy közös tudata, ha úgy tetszik: tudatalattija, mely közlekëdëdényként köti össze a színre lépő s egymást váltó egyénék s nemzedékek világát, amelyben tëhát öszszegyül s tárolódik mindaz, amire valaha is „rájöttünk”, még az is, amit csak mëgsejtëttünk, agyunk és szívünk küzdelmével, szenvedésével kiërdëmëltünk. Nëmcsak erkölcsi tökére gondolok, hanëm fölfëdëzésëkre is, s nëm csupán tëchnikaiakra, melyek századokon át lappangva érnek, hogy egyszërre csak a világ legkülönböző pontjain egyidőben fölszínre törjenek. S ami a lényegës: e közös embëri aranytartalék gyarapítása nëmcsak az ëlitnek számító írástudóknak, művészeknek, történelëmcsinálóknak van fönntartva, akik tëhát századokra, jó esetben évezredëkre szóló örökségét hagytak maguk után, hanëm a legmesszebbmëndően demokratikus alapon mindënkinek, aki valaha is élt e földön. Hogy a földlakók tapasztalatkincsének az állatvilág az embërnél is ösibb léteteményëse és gyarapítója, azt jó, ha emlékezetünkben tartjuk, de e kérdés bövebb mëgvitatása már messze vinne bennünket témánktól.

Hogy Illyés Gyula valóban ráérezett a történelëm alatti nép misztikus szerepére a közös embëri aranytartalék gyarapításában, arra kétsëgtelen bizonyíték versének első harmada, amelyben mëgirigyli a kétkezi munkásokat, a la-katost, a kőmívést, a földmívést, a fuvarost, akik munkájukkal együtt benne vannak a világban, s „nëm-tudható titkok” tudóiként benne is maradnak örökké, sokkal biztosabban, mint a hozzá hasonló írástudók és művészek. Amiért az ő szíve s agya égött, azt írásainak, költeményeinek palackpostájára bízta, vagy találóbbr hasonlattal: akkumulátorára, mely későbbi felhasználásra tartalékolhatja az ënërgiát; dinamójára, mely bármikor befogható egy „hibátlan”, hasznos üzem müködtetésére. Hogy az embëri munka a föhelyén áll az illyési értékrëndben, ez a vers is tanúsítja. Jellemzö, hogy ezt a filozófiainak tekinthetö költeményt is egy kemény munkában, réggeltöl estig permetëzésben eltöltött nap váltotta ki belöle, a fáradságtól elgyötört s egyben kiëléglült test keltette föl lëlke irígységét: miért nëm jut ki annak is a jól végzött munkának az a vitathatatlan öröme, amely testének kijutott viszonylag könnyen mëgszërëzhetően? A permetëzés hasznossága këzënfekvö, de elmondható-ë ugyanez a költö, az értelmiségï embërmunkájáról? Lesz-ë a telefirkált papirokból is maradandó hasznú közkincese valakiknek, az utókornak, egy nemzetnek, az embëriségnek? A költö hisz abban, hogy írásai, versei nëmcsak gondolatait mentik át későbbi korok számára,

(Elhangzott a stockholmi Magyar Házban, 2002. április 19-én)

hanem azt az izzást is, melyből e gondolatok születtek, mert csak úgy válhatnak hatékony, hasznos energiává.

Ezék után pillantsunk be a fordító műhelyébe, aki nem kevesebbre vállalkozott, mint hogy anyanyelv-burkából kibontsa és egy másik nyelv ruhájába öltöztesse a gondolatot. Hogy ezt sikerrel tette, hogy a gondolat túlélte a műtétnek is beillő beavatkozást, arra elég bizonyíték a svéd irodalmár szövegébe fölvevett idézet: a gondolat megfogant az idegben talajban, méghozzá annak ellenére, hogy a tolmácsoló, aki ezt a verset szánta az egész kötet mottójának, nagyszerűen elhagyta a vers első harmadát, a lakatos, a közműves, a földműves, a fuvaros fölsorakoztatását, s ott kezd, ahol a költőből egy gejzir erejével tör ki saját vágya s aggodalma: „Oh, ha én lésszék majd a földé, / belőlem sē csupán szavak, / puszta tervek maradjanak! / Adassék még lélkémnek is / a béke, az a boldog íz, / mit ma testémnek megszeréztem, / azzal, egész nap permetéztem.”

A költőnek minden oka megvolna az elégedettségére, ahogy versét a fordító apróbb-nagyobb változtatásokkal a kissé eltérő ízléshez igazítja. Illyés sorai eléggé kötetlenek, mint a természetes beszéd: nem számolja a szótagokat, rímélése is szabálytalan, esetleges, de azért létezik. Tudjuk, hogy a svéd költészetből mármár egészen kikopott a rímelés divatja, ami a fordítónak nem csekély dilemma: ha nem rímél, hűtlen, ha rímél, ódivatú. Csatlós János az arany középutat követi: nem rímél, de olykor úgy tesz, mintha csak úgy véletlenül kicsúszna tolla alól egy-egy rím: „Om det ändå blev mig förunnat / att lämna efter mig mer än ord / när jag själv blivit stoft och jord! / Måtte även min själ undfå / samma frid, samma sköna ro / som jag förvärvat för min kropp / med dagens möda i vingården.” Első hallásra is mestérinek érezzük e tolmácsolást, nem annyira az *ord – jord* rím, hanem a méltósággal lejtő ritmus, a lényegre törő szövelezés, tömörítés, átfogalmazás jóvoltából, mely a sorcsere is a célnak megfelelően alkalmazza. A jó fordítás ismerve ugyanis a vers lélkének átmentése, hűség akár hűtlenség árán is. A magyar vers első sora: *Oh ha én lésszék majd a földé* a fordításban a harmadik helyre kerül, és kibővül egy szóval: a „föld”-ből *stoft och jord* lesz, mintegy a Halotti Beszéd *isa pur es homu vogymuk* mondatát idézve föl. Szó szerint fordít, ha arra nyílik alkalom: *mit ma testémnek megszeréztem – som jag förvärvat för min kropp*, ám eszébe sém jut „permetezésről” szólni a svéd olvasónak, akinek jó ha a *vingård*-ról vannak valamelyes fogalmi.

A vers befejező részében Illyés rapszodikusán szétdobált mondatait a fordító logikusan összefüggő egységérendezte; így került egymás alá a kilencedik, a hatodik, a negyedik és az ötödik sor a gondolat minden károsodása nélkül, ám kiragadhatóan, mintegy idézésre fölkínálkozva. A fordító ezzel a mestérfogással kárpótolt a vers első harmadának elhagyásáért, s gondoskodott az alapeszme átmentéséről: hogy a költő személyes gondolatai egyetemessé táguva ömöljenek bele az ontológia, a lételmélet óceánjába.

Befejezésül idézzük egészében az eredetit és Csatlós János fordítását:

ESTE

A lakatos a százezér
kilinccsel, amit fölszērél,
tégláival a kőmíves,
amit falnak fölrak szilárdan,
búzájával a földmíves,
fuvarával a szekeres
benne van mind-mind a világban
s (nem tudható titok tudója)
úgy tér mindenkör nyugovóra,
hogy benne is marad örökké!

Oh ha én lésszék majd a földé,
belőlem sē csupán szavak:
puszta tervek maradjanak!
Adassék még lélkémnek is
a béke, az a boldog íz,
mit ma testémnek megszeréztem,
azzal, egész nap permetéztem.

Szélbe szórnám és megutálnám
hívságos papírjaimat,
ha nem csitít a gondolat,
hogy mint kor-előző találmány,
mit később hasznosítanak,
átalakul az is erővé,
oly áldásosan működővé,
akár egy hibátlan üzem,
amiért szívem és eszem
éggett sércégve-sírva itt -
oh égjen végső pērcēmig!

KVÄLL

Om det ändå blev mig förunnat
att lämna efter mig mer än ord
när jag själv blivit stoft och jord!
Måtte även min själ undfå
samma frid, samma sköna ro
som jag förvärvat för min kropp
med dagens möda i vingården.

Jag skulle gärna slänga för vinden
mina fåfånga pappersark
om jag inte fann ro i tanken
att allt som hjärtat och hjärnan brann för
blir förvandlat till någon kraft,
likt en uppfinning före sin tid
och klar att användas senare,
som verkar välsignelserikt
som en klanderfri stor fabrik –
måtte jag brinna så, tills livets gnista slocknar.

Erdős Irma

1929-2002

Köztisztelőben álló szeretett honfitársunktól, az erdélyi színművészet egyik legkiemelkedőbb, bájos egyéniségétől, Erdős Irmától búcsúztunk május 11-én a svedalai családi otthonban, 17-én pedig a lundi temető kápolnájában.

1929. szeptember 8-án született Nyárádkarácsonyfalván. A marosvásárhelyi kereskedelmi középiskolában tett érettségi után 1949-1952 között Kolozsváron elvégezte a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolát.

Gazdag művészi pályája Isten áldotta tehetségéről tanuskodott, mellyel szorgalom és kitartás, a művészetért, az erdélyi magyarságért való rajongás párosult és juttatta őt a csúcokra, a nagy művészeket megillető szerepekre.

1952-től a marosvásárhelyi Székely Színház tagja és a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskola beszédtechnika tanára lett. Huszonegy évi tanári pályája során

színésznemzedékek egész sora került ki keze alól. Színházi karrierje alatt mindannyiszor elbűvölte közönségét. Már főiskolás korában főszerepet kapott, melyben drámai hősnői adottságaival oly sikert aratott, hogy hamarosan Erdély valamennyi magyar színházába eljutott. Volt szerepe, amelyet több mint kétszázszor alakított. Az otthoni sikereket budapesti fellépései követték.

1973-ban került Svédországba, miután Bartha István tudós "leemelte" őt a színpadról. Otthagya a nagyszerű erdélyi közönséget és a tanítást, meleg tekintetével és kedves modorával az idegen országban is lenyűgözte és felvillanyozta hallgatóságát. Előbb svéddekkel próbált színházat rendezni, de egyre inkább visszafordult magyar közönsége felé. A versmondás tartotta benne a lelket, s ezekből születtek meg a különböző turnékra megérett irodalmi estjei és előadásai. Műsoraiban helyet kaptak az erdélyi elbeszélő irodalom remekei is. Hangjában, minden mozdulatában Erdély népe üzent, a havasok vakító fénye csillogott és a fenyvesek csodálatosan

szép muzsikája zúgott. A rohanó időben, az egyre veszedelmesebb kultúrrombolás korszakában cсандrai jóslatként hangzottak ajkáról a nyelvünkért, kultúránkért, a pusztá létünkért aggódó költők szavai. Olyan ragyogó esze volt még idősebb korában is, hogy öt hét alatt megtanulta és művészien

kidolgozta Babits Jónás könyvét, s a költő szavaival "csahos ebként hajszolta az Úr nyáját". Tanítónő volt nemcsak a színpadon, de az életben is; leolvasztotta a jégcsapokat, melyeket a modern világ ridegsége fagyasztott a lelkekre. Hallgatóit megtanította a versek, az irodalom szeretetére, és lélekben visszavitte őket az elhagyott Tündérkertbe, Erdélybe. Üzenete, csillogása, a fenyvesek zúgása szétáradt és eljutott nemcsak a Svédországba, Németországba, Amerikába szétszóródott magyarokhoz, de a rendszerváltás után hazajutott Erdélybe, Magyarországra és a Felvidékre is.

Utolsó éveiben súlyos betegség kötötte ágyhoz. Öt és fél évtized gazdag művészi élményeit örökségül hagyva, Istenben megnyugodva, imádkozva, mosolyogva, férje kezét fogva, 2002. május 2-án visszaadta nemes lelkét Teremtőjének.

Isten bölcs rendelésében megnyugodva mondhatjuk: áldott legyen az Úr, aki nekünk adta őt!

Hamvai Erdélyben, a marosvásárhelyi református temetőben kerülnek végső nyugalóhelyre.

Nagy Tibor

1920-2002

Budapesten született 1920. január 4-én. Ifjúkorától tehetséges sportoló volt, és élénken belevetette magát a cserkészéletbe is. A sporton kívül másik nagy érdeklődési köre a politika lett, s ebben barátja volt a legjobb vitapartner.

Még a háború kitörése előtt oklevelet szerzett a Testnevelési Főiskolán, s talán ennek köszönhetően került később egy Dél-Magyarországon állomásozó huszár-regimenthez. Mint a madarasi garnizon 25 éves ifjú tisztje és parancsnoka ismerte meg a közeli Bajmokról származó, akkor 19 éves Gál Juliannát, akit 1945-ben feleségül vett.

A háború után Budapesten telepedtek le, ahol Nagy Tibor visszatért testnevelői hivatásához. A főváros pezsgő életében, színházakban és operában, a baráti társaságok megannyi él-

ményt nyújtó világában ugyanúgy otthonosan érezte magát, mint a Velencei-tó háborítatlan csendjében, ahol nyarait töltötte.

Amikor 1951-ben megszületett egyetlen gyermekük, Róbert, még mindig bizakodással tekintettek a jövőbe. Aztán jött az oly sok család életében is fordulatot jelentő 1956 ősze.

A forradalom leverése után, főként Tibor politikai elkötelezettsége miatt, a kis család úgy döntött, hogy elhagyja az országot. Előbb egy jugoszláviai menekülttáborba kerültek, ahonnan a tengeren túlra szerettek volna emigrálni. De mert az Amerikába vagy Ausztráliába történő bevándorlás egyre csak késlett, végül is úgy döntöttek, hogy Svédországba kérnek befogadást.

Első svédországi éveikben a västmanlandi Norbergben laktak, ahol Tibor egy útéptésnél dolgozott. Amint az első alkalom felcsillant, hogy megfelelő óraszámú, rendes tanári állást kapjon, nem késlekedett megragadni a lehetőséget. Nem számított neki, hogy az állás egy kis településére szól:

döntött és indult. Így lett lakóhelyük huszonöt éven át Hammarstrand, egy jámtlandi falu, száz kilométerre az első várostól, és hatszáz kilométerre Stockholmtól északra. Tibor itt igazán a sportnak élhetett: egy reményteli kézilabdacsapatot alapított, úszni oktatott, s a futball- és jégkorongcsapat edzője lett. Annak ellenére, hogy a svéd nyelvben még nem volt egészen jártas, karizmatikus alkata és társasági természete révén hamarosan a település egyik közismert és közkedvelt egyénisége lett. Bár Júlia számára Hammarstrand a világ végét jelentette, férje nyugdíjazásáig hűséggel tartott a messzi északon. Csak ezután költöztek Stockholmba, a már korábbról ott lakó Róbert fiukhoz.

A nyugdíjaséletet nem tudta tétlenül viselni: anyanyelvi oktatást vállalt egy óvodában, ahol aztán minden más tevékenységet is rábíztak. Már jócskán elmúlt hetven éves, amikor rá kellett jönnie, hogy az indiánjátékokhoz és a hegymászáshoz már kevés az ereje. Annál frissebbnek bizonyult

szellemileg, s igen nagy örömeit lelte abban, hogy a Magyar Házban honfitársaival együtt múltból és jövőről beszélgesse. Erdeklődését és tudását tisztelve, optimista természetét és szellemes humorát mindenki kedvelte.

Utóbbi éveiben fáradékony lett, látása és hallása erősen megromlott, s úgy érezte, hogy mindezzel egész világa összeomlott. Kényszerű módon el kellett fogadnia egy sokkal korlátozottabb és elszigeteltéletet. Nyarait már nem tudta Budapesten tölteni, mint korábban, ahova egyébként csak a nyolcvanas évek közepén tért vissza először, s ahol harminc év elszakíttottság után újból felvehette a kapcsolatot gyermekkori barátjával. Sajnos hamarosan búcsúznia kellett tőle, úgy, mint számos itt szerzett jó barától, svédországi ismerőstől.

2002. június 12-én a stockholmi Skogskyrkogården temetőben a keresztény hit és reményesség ígéivel Nagy Tibor barátunktól is búcsúznunk kellett, kérve Istent, adjon neki örök békeséget.

Tóth Iлона

Csendes tavaszi öröm

szemembe költöztél –
egy madár csöndes röpte is
megdobogtatja a szívemet
s torkomban lüktet a szépség
mely mindenből árad ami él

tavasz van de hiszen tudod –
napról napra gazdagabb a fény
mely úgy illeti csókjával a földet
hogy vágytól remeg a termékeny alázat
és áldást fakaszt nyomában az ég

szemembe költöztél és otthonommá
lett ez a tavasz melyben
a színek magukra találnak
mint szemérmes tétova szavak
melyekre lelkünk hangjai vigyáznak

Számvetés

el én már téged nem veszítelek
e zengő idő úgy marad meg
bennem mint mag őrzy
héjában a jövő életet

el én már téged nem veszítelek
mert nincs erő mi elvehetné
tőlem a kinnak ezt az üdvét
mely sírni nem de nőni engedett

el én már téged nem veszítelek
elnyugszik majd az önző adnivágyás
elcsöndesül a váró szeretet és
új erőt ad minden egyes holnap
hordozni azt mi elrendeltetett

el én már téged nem veszítelek
utam voltál – most magamba térhetek
hogy számot adjak minden elmúlt percről
mit ahhoz kaptam hogy önmagam legyenek

mit azért kaptam hogy elengedjelek

új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi
Közösség lapja – Az Északon élő magyarok
ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
– Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per år)

Árgáng X. évfolyam
Nummer 2. szám
Juni 2002 június

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
Jordáky Béla

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál

A szerkesztő munkatársa (Medarbetare)
Tóth Károly Antal

Szerkesztőség (Redaktion)
Granövågen 126
S-151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46-(0)8-550 160 66

E-mail: ujkeve@swipnet.se

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46-(0)8-783 81 24/ 667 98 18
Referens személy (Kontaktperson)
Jerry Petterson

E-mail: tryckeriet@ekonomiprint.se

Példányszám (Upplaga)
1 800

**Fenntartó és támogató tagjaink
a lapot térítésmentesen kapják.
(Kyrkoavgiftsbetalarna får
tidningen gratis.)**

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel
fogadunk az alábbi számlaszámra
(Gävor till utgivning emottages med
tacksamhet på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047-3

SZOLGÁLATUNK ÁLTAL ELÉRT SVÉDORSZÁGON KÍVÜLI GYŰLEKEZETEK FELÜGYELŐI

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
ASSZONYI ISTVÁN
EE-0034 TALLINN Siili 21-56
Tel: +372-252 75 86

FINNORSZÁG – Helsinki
TANÍTÓ BÉLA
SF-33210 TAMPERE Satakunnankatu 19-21 A 7
Tel: +358-321 254 83

NORVÉGIA – Oslo*
HORVÁTI GYÖRGY
N-1353 BAERUMS VERK Nedre Toppenhaug 9
Tel: +47-675 621 05

* A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi.

Wass Albert

GÁTAK

Béldi Memma grófnőnek

Ha látsz egy gátat,
egy büszke kemény gátat,
habos, tajtékos vadvizek előtt:
imádkozz, hogy a vizek győzzenek.
Kérj Istentől a vizeknek erőt,
földszakítót, világrengetőt,
hogy verje le a gátat!

Mert nem Istentől való dolog
gátat emelni a vizek elé.
Elzárni tüzes rohanásukat,
a nótáikat, a kacagásukat,
dölyfös szavakkal: nem lehet tovább!

És mennyi gát van, ó de mennyi gát...!
ha körül nézel, nem látsz egyebet:
béklyóba törpült szenvedélyeket,
mederbe kényszerített vágyakat,
csók-gátakat,
kacagás-gátakat,
vér-áztatott, könny-áztatott,
elátkozott szabadság-gátakat!

Ha látsz egy gátat,
egy büszke-kemény gátat,
örvénylő, zúgó vadvizek előtt:
kérj Istentől a vizeknek erőt,
földrombolót, világot rengetőt,
hogy a gátakat, a gátakat
ledönthesse még időnap előtt!

Mohár-Veress Pál felvétele (1996)